

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL V • Nr. 23 (226) • 8-14 iunie • 16 pagini • 200 lei

O tabără tristă cu orfanii Revoluției

pag. 8-9

A doua debarcare din Normandia

pag. 16

Sondaj CIS: PAVEL CAMPEANU pag. 6 ? Nouă remaniere guvernamentală

Interviurile săptămânii

MARIE-FRANCE IONESCO

Un fals care face parte dintr-un ansamblu sinistru

pag. 7

ALIN TEODORESCU,
președintele Fundației SOROS
pentru o Societate Deschisă

pag. 12-13

MATTEI DOGAN
director al Consiliului
Național de Cercetări
Sociologice din Paris,
membru de onoare al
Academiei Române

pag. 10

În 1990, Sorin Antohi, pe atunci subsecretar de stat la Ministerul Învățămîntului și Științei, pune, într-un interviu, următoarea întrebare: de ce oare partidele nu sesizează valoarea electorală a temei învățămîntului? În învățămînt se pot face planuri și se poate promite fără grija de a te vedea contrazis în perioada guvernării.

Învățămîntul nu a fost temă electorală nici în 1990, nici în 1992. O perioadă, lipsa de interes a oamenilor politici a fost suplinită de atenția dată de Executiv. Cîteva măsuri de primă importanță au fost luate în perioada Mihai Soră: o chirurgie plastică rapidă a planurilor de învățămînt; propuneri pentru discipline opționale (o noutate de substanță); codificarea și implementarea autonomiei universitare. Atunci s-a relaxat regimul din școli, s-a revenit la învățămîntul în limba maghiară, tot atunci a apărut rețeaua (experiența școlilor Waldorf). Au fost și decizii greșite: titularizarea pe post a suplinitorilor după criterii deseori meschine și chiar injuste, laxismul exagerat în privința vieții instituționale sau atitudinea ambiguă față de universitățile particulare. Dar prima perioadă a asigurat cel mai important lucru: un spațiu de inovație în învățămîntul românesc.

Al doilea ministru al învățămîntului, Gheorghe Ștefan, a stabilizat sistemul instituțional, supus, în prima parte, prea multor presiuni extraprofesionale. Dar mai ales a dezvoltat dialogul cu instituțiile și organizațiile internaționale. Colaborarea cu Banca Mondială a permis ca în luna mai 1991 învățămîntul românesc să aibă o diagnoză și deci un proiect de restructurare. Cîteva sute de mii de dolari fuseseră promise pentru realizarea practică a reformelor.

Mineriada din septembrie a spulberat și această direcție de evoluție. Odată cu venirea la conducerea ministerului a lui Mihai Golu, proiectele au fost blocate. Bani, evident, nu au mai fost primiți. S-a amplificat procesul de restaurare în minister și au început imixtiunile în viața universitară.

Între timp - în a doua parte a anului 1991 -, Solidaritatea Universitară a propus Convenției Democratice un proiect de lege a învățămîntului. Proiectul era de parte de a fi perfect. A fost criticat din perspectiva minorităților naționale și de către cei ce se gîndeau la dezvoltarea unui învățămînt alternativ. Evident, aveau prevederi foarte clare privind autonomia universitară. Partidele din Convenția Democrată l-au depus la comisia de specialitate. Aici a fost, practic, înmormîntat.

Venirea lui Petru Maior în 1992 a politizat la maximum Ministerul Învățămîntului. Stilul centralizat și clientelar s-a accentuat de la o zi la alta. Ordine contrare legii (cum ar fi aprobarea de către ministere a plecărilor în străinătate) ori abuzive (universităților li se trimitea curent hotărîri care violează autonomia acestora; dacă decanii se respectă, ele sînt aruncate în coș, înșă cîți decani au învîtat să fie fermi?), scandaluri privind "umflarea" claselor după concursuri la liceele căutate (cazul Colegiului "St. Sava") și altele fac parte din viața curentă a ministerului. Cooperarea dintre Departamentul de reformă, Comisia parlamentară de specialitate și Institutul de Științe ale Educației (ce să mai vorbim de Comisia națională pentru reforma învățămîntului, fantomă mai curînd decît organism) este aproape absentă. Bugetul pentru învățămînt aprobat de către Guvern este jenant și mă întreb: cum se poate argumenta faptul că politica noastră în acest domeniu este la nivelul unor țări subdezvoltate?

Dar politica noastră în domeniul învățămîntului reiese cel mai clar și este cel mai sever și pe termen lung determinată de către proiectul de lege a învățămîntului. În aceste zile, la Camera Deputaților se discută un proiect de lege de Guvern - deci altul decît cel al Solidarității Universitare - care are de ce stîrni multe proteste. A stîrni deja pe cele ale minorităților maghiare. Printre motive există unele într-adevăr grave, cum ar fi excluderea învățămîntului în limbile minorităților în domeniile medical, juridic, tehnic, agricol și economic sau acceptarea învățămîntului superior (în limbile acestora) numai în scopuri didactice ori cultural-artistice. Este neverosimil ca, la cîteva zile după ce ministrul de Externe al României își pune semnătura pe documentul asocierii României la Pactul de stabilitate în Europa, colegii săi să violeze reglementări ale Organizației Internaționale a Muncii, sau să afecteze cereri considerate de minoritatea maghiară mult prea importante pentru a accepta, în această privință, compromisuri.

Reforma în învățămînt se mișcă greu și a luat-o într-o direcție proastă. Demagogii care vorbesc despre interesele generale și gîndesc numai în termenii intereselor lor meschine ar trebui să se gîndească măcar la faptul că patru ani pierduți înseamnă pentru copii un sfert (esențial) din viața lor.

GABRIEL ANDREESCU Odiseea învățămîntului

CITITORII NE RĂSPUND LA CHESTIONAR

I. În revista "22" mă interesează (în ordinea preferințelor): 1. editorialul; 2. interviul săptămânii; 3. comentariile economice și politice; 4. cronică politică; 5. Dosar "22"; 6. actualitatea culturală: a) cronică de carte; b) cronică expozițiilor; c) cronică de film; d) cronică de teatru; 7. eseu filosofic; 8. eseu cultural; 9. "Săptămâna politică pe scurt"; 10. comentariul despre TVR; 11. comentariul sondajelor de opinie; 12. istoria religilor.

II. Autorii (în ordinea preferințelor): Tia Șerbănescu, Ilie Șerbănescu, Gabriela Adameșteanu, Andrei Cornea, Gabriel Andreescu, Horațiu Pepine și Perjo (în mod special).

III. Personalități la "Interviul săptămânii" (în ordinea preferințelor): 1. Emil Constantinescu; 2. Marian Munteanu; 3. Nicolae Manolescu; 4. Ana Blandiana; 5. Andrei Pleșu; 6. Gabriel Liiceanu; 7. Părintele Galeriu; 8. Andrei Șerban; 9. Liviu Ciulei; 10. Dan Pița; 11. Mircea Daneliuc; 12. Victor Rebengiuc; 13. Ștefan Iordache; 14. Florian Pittiș; 15. Stelian Tănase; 16. Ioan Ghișe; 17. Mircea Coșea; 18. Ticu Dumitrescu; 19. Corneliu Coposu; 20. Radu Câmpeanu; 21. Petre Roman; 22. Dimi Patriciu; 23. Ion Blescu; 24. Regele Mihai; 25. Ilie Șerbănescu; 26. Viorel Cataramă; 27. Ion Țiriac; 28. Dan Pascariu; 29. Răzvan Temeșan; 30. Măgur Iărescu; 31. Ion Rațiu; 32. Doina Cornea; 33. Monica Lovinescu; 34. Virgil Ierunca; 35. Mircea Cărtărescu; 36. Petru Dumitriu; 37. Sorin Dumitrescu; 38. Daniel Dăianu; 39. Mircea Dinescu; 40. Ilie Ilașcu și mulți alții! Preferința este valabilă doar pentru primele 7 locuri.

IV. Teme noi: 1. educație; 2. psihologie; 3. cultura în lume; 4. ABC-ul democrației; 5. prezentarea adevăratei istorii; 6. comportament și civilizație; 7. istoria picturii și a sculpturii; 8. cronică săptămânii viitoare (pe plan cultural).

Sergiu Faur, Brașov, 10.03.1994

Stimată redacție,

Până acum un an am citit revista "22" ocazional, dar începând cu trimestrul II/1993 m-am abonat și am achitat costul abonamentului pe întreg anul în curs, aceasta este, cred, o dovadă că o găseșc interesantă și că îmi place. Acum să răspund la chestionar:

I. Mă interesează mai ales: 1. editorialul; 2. scrisorile de la cititori ("Curier"); 3. comentariile politice și cronică politică; 4. "Accente"; 5. interviul săptămânii; 6. anchetele sociale (Dosar "22"); 8. eseu filosofic. Apreciez "Săptămâna politică" deoarece colecționând revista realizezi un calendar al evenimentelor politice, care poate fi util.

II. Autorii preferați, fără ierarhizare: Tia Șerbănescu, Gabriela Adameșteanu, Andrei Cornea, H.-R. Patapievici, Ilie Șerbănescu, Horațiu Pepine, Raluca Stroe-Brumariu. M-am referit numai la autorii din redacție.

III. Revăzând revista de la nr. 21/1993 până la nr. 9/1994 inclusiv, am numărat 27 de interviuri, din care trei personalități sînt prezente de cîte două ori, lucru firesc dacă ținem seama că asemenea in-

terviuri sînt determinate de momente și evenimente politice, precum și de implicarea în acestea a personalităților respective. Pentru viitor aș propune să fie abordate la rubrica în cauză și următoarele personalități: prof. Anghel Rugină, Alexandru Moșanu, Mihai Cîmpoi, Iurie Roșca, Lidia Istrati, Ion Ungureanu, Nicolae Mățcaș, Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, Victor Rebengiuc și Ștefan Radof.

IV. Alte teme: înainte de a răspunde la acest capitol, îmi permit să-mi exprim niște nedumeriri. Nu înțeleg de ce în "22" nu s-au găsit, ori mai bine zis s-au găsit foarte puține materiale cu privire la Basarabia. Am cercetat scurta mea colecție (de aproape un an) și iată ce am constatat. Numai în șapte numere am găsit materiale cu privire la Republica Moldova, din care trei se referă la cazul Ilașcu, unul din acestea fiind scrisoarea lui George Soros în apărarea lui Ilașcu (48, 49, 50), în nr. 31 o fotografie a lui M. Snegur însoțită de cîteva rînduri critice, în nr. 7/1994 un editorial al doamnei Tia Șerbănescu și în nr. 8 și 9 un studiu a lui Vladimir Socor în traducere. Trei dintre aceste materiale sînt publicate pe ultima pagină, "Lumea", cum s-ar zice la "știri externe". Am avut curiozitatea să determin, cu aproximație, și spațiul afectat. Am găsit 4,33 pagini, iar dacă eliminăm ultimele două numere, cuprinzînd studiul lui Vladimir Socor, rămîn 2,33 pagini. În aceeași perioadă, pentru războiul din Bosnia s-au publicat, pe lângă o ediție specială de 8 pagini, materiale în 15 numere cu o suprafață tipărită de 10,25 pagini. Nu contest importanța, și pentru noi, a evenimentelor din Bosnia-Herțegovina, despre care sîntem informați zilnic de toată presa, de radio și TV, dar cred că Basarabia este o rană sîngerindă a noastră, sau "Lacrima neamului meu", cum zice Dumitru Matcovschi, care trebuie să-și găsească locul pe care-l merită, după opinia mea: în revista "22".

Nu s-a publicat nici un interviu cu vreo personalitate politică sau culturală de la Chișinău, nici o informație cultural-artistică. Acum, mai mult ca oricînd, trebuie să se vorbească și să se scrie cit mai cu temei, chiar dacă basarabienii se leapadă de noi (vezi sondajul "La sfat cu poporul"). Acestea sînt rătăcirii care, privite la scară istorică, reprezintă accidente.

Pentru aceste motive propun ca în paginile revistei, la rubricile ca: editorial, cronică sau comentariile politice, cronică economică, interviul săptămânii, actualitatea culturală ș.a., în fiecare număr să apară un material și din/despre Basarabia și nordul Bucovinei. În pagina "Săptămâna politică" să fie menționate momente și evenimente din Republica Moldova alături de cele din țară.

Din caseta colectivului de redacție observ că revista "22" nu are un corespondent și la Chișinău, deși pare că ar fi necesar. Poate sînt unele greutăți în acest sens și eu nu le cunosc.

VI. Nu sînt lingvist și nu mă pot pronunța asupra chestiunii de fond privind modificările ortografice introduse de Academie, adică folosirea lui "ă" și a formei "sunt", dar nu împărtășesc părerea celor care, printre argumentele "contra", îl invocă și pe acela al dificultății de adaptare. Eu la școală am învățat folosind "ă" și "sunt", dar cînd, după război, s-a introdus forma pe care o mai folosește revista "22", mi-am adaptat scrisul cu un efort minim. Tot fără efort deosebit am revenit acum la scrisul din copilărie. Nu am înțeles de ce nu s-a reintrodus apostroful, care își avea rostul lui precis, acela de a înlocui o literă.

Vă urez spor la muncă și vă mulțumesc pentru răbdarea de a fi citit aceste rînduri.

Sergiu Pătrascu, Iași, 10.03.1994

Dragă "22",

Răspund chestionarului '94 cu sfîrla primei scrisori, deși am completat și chestionarele din anii anteriori, dar numai în gînd; Nu credeam și nici acum nu sînt prea convinsă că vor fi răspunsuri "originale" sau deosebite. Dar faptul că majoritatea răspunsurilor acoperă oferta dvs. denotă că vă cunoașteți destul de bine cititorii. Iar faptul că răspunsurile cititorilor seamănă între ele ne conferă satisfacția că aparținem unei aceleiași familii ideale în care părerile diferite nu creează conflicte majore, căci știm că ne respectăm unii pe alții chiar și atunci cînd nu sîntem de acord și mai știm că nimeni nu se va supăra cînd va fi contrazis. Cel puțin eu așa mă simt cînd vă citesc.

De aceea, înainte de a da răspunsurile, vreau să remarc o onerare relativitate a lor: de ex. nu știu pe ce "loc" să-l pun pe dl. Andrei Cornea, care mi-a plăcut în foarte multe articole în prima parte a anului '93, apoi nu a mai fost la aceeași înălțime în cîteva numere, revenindu-și pe jumătate în următoarele. Cu astfel de îndoieli interioare am următoarele păreri:

I. Interesante cu precădere sînt: 1. editorialul; 2. comentariile politice; 3. anchete sociale; 4. interviul săptămânii; 5. "Accente"; 6. actualitatea culturală (teatru, carte, film, expoziții); 7. eseu filosofic.

II. Autorii preferați: Tia Șerbănescu, Andrei Cornea, Ilie Șerbănescu, H.-R. Patapievici, N.C. Munteanu.

III. Personalități pentru "interviul" (nu-l aș mai numi al "săptămânii", sună pleonastic din moment ce apare săptămînal): Emil Cioran (cît mai este...), Andrei Șerban, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, Alexandru Paleologu, Ștefan Augustin Doinaș, Doina Cornea, Ana Blandiana, Corneliu Coposu, un reprezentant marcant al Armatei Române care a luptat în Rusia (noi, cei mai tineri, am fost mereu dezinformați cu privire la această perioadă din istoria țării).

IV. Teme noi: 1. informații culturale (o jumătate de pagină) pentru săptămîna care urmează (spectacole, cărți, expoziții, centre culturale: francez, american etc.); 2. educație; 3. viața cotidiană în țările occidentale în diverse medii sociale; 4. eseu științific interdisciplinar; 5. fenomene paranormale (să nu ne facem că nu le vedem, dar nici n-ură de senzațional să nu le dăm).

V. Ilustrația grafică: este drăguț, dar este loc și de mai bine. Nu persistați într-o singură notă, devine monoton. Perjo e bun, dar mai sînt și alții. Și n-ar strica puțină culoare!

VI. Este foarte bine așa, literale sînt potrivite. Dar mi-aș exprima o părere privind "noua" ortografie: pentru mine este nouă, dar consider că există tradiții pe care este bine să le respectăm: dacă pare logic să renunțăm la "ă" poate că peste un timp ne va deranja și "t" și "a" (nu sînt în engleză, nu sînt în franceză) și vom scrie ca la rebus. Vă scriu cu un "Remington" 1929 cu litere românești care a aparținut unei mari familii de "boieri", și ei știu românește deși primiseră educația la Paris, sau poate tocmai de aceea!

Cu afecțiune statornică (de 4 ani) și respect deosebit,

Prof. Michaela Tănase, București, 07.03.1994

I. Insemnați pentru mine ce a însemnat Europa Liberă înainte de '89, căreia n-am apucat încă să-i mulțumesc. Ciudată comparație, nu? Sînteu revista pe care o cumpăram vineri și o citeam cu multă plăcere la sfîrșit de săptămîna. Vă mulțumesc că există!

II. Autorii preferați: Ilie Șerbănescu, Tia Șerbănescu, Gabriela Adameșteanu, Andrei Cornea.

III. Personalități la "Interviul săptămânii": Nicolae Manolescu, Corneliu Coposu, Gabriel Liiceanu, Gabriel Andreescu, N. C. Munteanu.

Îmi place revista așa cum este, de departe se vede că faceți eforturi pentru mai bine. Vă doresc viață lungă.

Lelescu Stefan, Timișoara, 14.03.1994

Revista "22" este cea mai serioasă publicație la această dată, o citesc chiar de la apariție.

Mă interesează aproape totul din ce se publică.

I. Rubrici pe care le citesc mai înțeleg: 1. comentariile politice, 2. interviul săptămînii, 3. eseu filosofic, 4. cronică de teatru, 5. comentariul despre TVR.

II. Autorii preferați: Tia Șerbănescu, Ilie Șerbănescu, H.-R. Patapievici, Gabriel Andreescu.

III. Personalități la "Interviul săptămînii": Octavian Paler, Petre Mihai Băcanu, Corneliu Coposu, Nicolae Manolescu, Mircea Dinescu.

IV. Teme noi abordate în "22": m-ar interesa subiecte legate de teatru.

În încheiere vă doresc să aveți cît mai multă energie pentru a publica numere cît mai interesante.

Cu stima,

Prof. Acioarănoale Dorina, Arad, 22.03.1994

FM 94,2 MHz
RADIO TOTAL

ILIE ȘERBĂNESCU

Ce ne spun impozitele pe profit despre privatizare

DI. Mircea Coșea, ministrul pentru reformă, a anunțat programul unui prim mare val de privatizare cu un calendar precis: în iunie - lansarea listei celor circa 3.000 de societăți ce ar urma să fie avute în vedere; până în august - mediatizarea operațiunii; la 1 septembrie - desfășurarea propriu-zisă a licitației pentru transferul de proprietate. Aceasta va fi făcută prin ofertă publică, pe baza procedurii de vânzare-cumpărare pentru 70% din capital, iar pentru 30% din capital prin procedura convertirii în acțiuni a actualelor certificate de proprietate, după tehnici încă insuficient de bine specificate pentru a le putea aprecia de acum impactul și operaționalitatea.

Este vorba doar de programul d-lui Coșea sau al întregului Guvern, al Fondului Proprietății de Stat, al partidului de guvernământ și purtând și girul președintelui Iliescu? Întrebarea este justificată nu numai pentru că de programe nu s-a dus nici până acum lipsă, și tot nu s-a realizat nimic, dar și pentru că nu despre masive privatizări ne vorbesc prevederile bugetului recent impus ca lege de majoritatea parlamentară și care oricum cuantifică mai bine decât orice altceva intențiile guvernamentale. Să nu știe stînga ce face dreapta sau, mai degrabă zis, să nu știe dreapta ce face stînga (din Guvern)?

Acest buget este primul din ultimii ani în care atât veniturile și cheltuielile bugetare, pe de o parte, cât și Produsul Intern Brut (PIB), pe de altă parte, sînt luate în calcul cu o aceeași rată a inflației. Nu este însă meritul Guvernului, ci al FMI. Pînă acum rata inflației avută în vedere la nivelul PIB era întotdeauna mai mare. Nu întimplător, pentru că astfel și produsul brut în sine apărea mai mare și, ca urmare, se putea a nu se pretinde că fiscalitatea, în raport cu PIB, scădea, cînd de fapt creștea. Sau că deficitul bugetar se înscrisa în limitele prevăzute față de PIB, cînd în realitate le depășea. Interesat direct în chestiune și nevrînd să se mai lase păcălit, FMI a pus, de data aceasta, piciorul în prag. Și proiectele bugetare și economice operează cu aceeași inflație: circa 160%, lăsîndu-i d-lui Văcăroiu doar plăcerea de a se lăuda separat, în declarații politice, că în 1994 inflația va fi de 75%!

Dar, din păcate, și în acest buget - ca de altfel în toate celelalte post-decembriște - este în mod absurd ținută secretă o cifră altfel uzuală: procentajul în care impozitele pe profit vor proveni din sectorul de stat și respectiv din sectorul privat. În conformitate cu proiectele bugetului, impozitele pe profit vor crește cu 176%, deci doar cu ceva mai mult decât inflația avută în vedere la nivelul veniturilor bugetare în medie. Dacă, așa cum ni se declară, nu va avea loc o creștere a intensității impozitării, înseamnă că sporul prevăzut ar urma să decurgă dintr-o activitate economică mai susținută. Rămîne de văzut dacă această activitate mai susținută va fi și o realitate. Oricum însă, diferența mică a creșterii veniturilor din impozitele pe profit față de inflație demonstrează că Guvernul nu ia cîtuși de puțin în considerare privatizări semnificative, căci atunci ar fi urmat să aibă în vedere și substanțiale sporuri ale încasărilor din impozitele pe profit. Și iată de ce. Explicația este exact aceea pentru care ponderea sectorului de stat și respectiv a celui privat în totalul impozitelor pe profit nu este făcută publică.

În 1993, Fondul Proprietății de Stat, căruia în principiu îi aparține în proporție de 70% patrimoniul societăților comerciale cu capital de stat, a fost "înzeștră" cu partea ce-i revine din profiturile nete (adică după impozitare) realizate de aceste societăți. De cît credeți că este vorba? De "fabuloasă" sumă de 88 miliarde lei, adică de fapt de mai nimic, echivalent cu nici 0,4% din PIB. Astfel, după date derivate - ținînd cont și de partea din profiturile nete rămășiță la dispoziția societăților comerciale respective, precum și de media impozitării pe profit -, se poate aproxima că venerabilul sector de stat (deși colecșitor dominant pe ansamblul economiei, iar în industrie practic singular) a alimentat capitolul de impozite pe profituri al bugetului de stat în proporție de nici măcar 30% (circa 220 miliarde lei din 750 miliarde lei). Statul-patron este, cum s-ar spune, rău platnic la statul-agent fiscal, din cauza situației falimentare a altor și altor industrii. Statul-agent fiscal colectează de la firevil sector privat, care operează practic doar în comerț și servicii, peste două treimi din impozitele pe profit percepute. Alte comentarii sînt de prisos.

Experiența însăși probează că dezvoltarea sectorului privat duce nu numai la învierea activității economice, ci și, implicit, la sporirea veniturilor statului-agent fiscal și deci a posibilităților sale de a aloca resurse în scopuri sociale. Cel puțin o parte a Puteții actuale nu pare convinsă de această realitate indubitabilă. Do-vada: păzește ca pe nimic altceva marelui "secret de stat", care ne-ar dezvălui cît din impozitele pe profit provine din sectorul de stat și cît din sectorul privat.

Căderea amendamentelor

Judecînd după selecția evenimentelor prezentate în cursul ultimei săptămîni la televiziunea națională ar trebui să tragem concluzia că, de exemplu, în Convenția Democratică nu s-a întîmplat nimic important. În realitate au fost lansate cel puțin trei propuneri din partea a trei partide componente și fiecare din ele a suscitat comentarii. În ordine cronologică, propunerea PL '93 de transformare a Convenției într-un singur partid, a PNTCD - de reafirmare fermă a opțiunii monarhiste și a PSDR - de conducere prin rotație a Convenției de către partidele componente și de a propune formațiunilor apatidice să opteze pentru un partid, ar fi sesizat din oficiu o anchetă-dezbateră a departamentului politic.

Dacă n-ar fi fost intervenția lui Corneliu Vadim Tudor de la Constanța, unde președintele PRM și-a reluat ciclul profesiilor sinistre anunțînd dărîmarea prin forță a regimului, asasinarea președintelui Iliescu și aducerea Regelui Mihai pe tronul României pînă-n 17 iunie, probabil că viața țării pe micul ecran ar fi reflectat "normalitatea" pe care tocmai o semnalase președintele Iliescu zîmbind în Tirg. Cum toată această debarcare singeroasă a fost așezată de iresponsabilul senator sub conducerea lui Petre Roman, firește că a urmat un întreg scandal în Parlament cu interpellările de rigoare la adresa SRI și Parchetului General. Mai curios e, în legătură cu ace-

Dintre cele două opinii gemene, Televiziunea a preferat doar varianta "stil Dracula" a lui Vadim. Din nefericire, în ziua de luni, pe cînd Senatul îl oblojea pe Vadim, în Camera Deputaților, Legea Societăților de Radio și Televiziune scăpa, prin votul majorității, de articolul 52, alineatul 2, considerat neconstituțional - la cererea PSDR -, prin care Opoziția încerca să supună activitatea acestor instituții sub controlul comisiilor parlamentare de cultură. În comisiile de cultură, hotărîrile se iau cu o majoritate de două treimi, ceea ce ar fi permis reprezentanților Opoziției o oarecare eficiență. În varianta adoptată de majoritatea progubernamentală, controlul se exercită prin plenumul Parlamentului, unde hotărîrile se adoptă cu majoritate simplă. Cum atât majoritatea simplă cit și cea compusă sînt ale partidului de guvernământ, e limpede că-l vom vedea pe C.V. Tudor pînă la sașetate. Ca și pe toți ceilalți simpatizanți "artistici" ai partidului. Una dintre slăbiciunile muzicale ale paradelor oficiale festive este cîntărețul popular Gheorghe Turda. Din acest motiv, dl. Turda a fost văzut de trei ori într-o săptămîină: ba de "ziua copilului", ba și-a lansat un disc direct la "Actualități", ba duminică dimineața - încît te-ai fi crezut pe Cimpia Turzii. Trecînd peste Smaranda Jelescu, al cărei calendar i-ar face pe cei care au nefericirea să fie evocați să se răsucescă în mormînt, să notăm că o performanță cu totul ieșită din comun i-a reușit și d-lui Mircea Tomuș, secretar de stat în Ministerul Culturii. Întrebat de Camelia Robe (în emisiunea lui Vartan Arachelian din 6 iunie, programul II) despre Legea sponsorizării, dl. Tomuș a recunoscut că ea nu avantajează cultura, dar că Ministerul a făcut totuși un amendament care ar fi corectat situația. Unde-i amendamentul? "Amendamentul a existat, dar a căzut pe parcurs", a observat dl. Tomuș. Unde a căzut bietul amendament? "E un amănunt pe care nu-l cunosc", a mărturisit pudic dl. Tomuș. De ce Ministerul Culturii nu și-a susținut amendamentul și n-a luptat pentru propriul buget în Parlament? Aici, dl. Tomuș a dat un răspuns pe cuvînt de pionier: "E o chestiune de disciplină a echipei guvernamentale. O poziție luată la nivelul Guvernului este urmată din spirit de disciplină". După cum se vede, membrii de detașament guvernamental nu și schimbă poziția nici dacă le cad amendamentele în cap. Cum i-a prins poziția, așa rămîn. Întrebarea e, dacă tot încremenește în poziție, cum Dumnezeu muncesc ei "în ritmul extraordinar de stresant, de dimineața pînă seara"? Și ce i-o fi stresînd? Dar, vorba d-lui George Păunescu, prezent și el la funeraliile Legii sponsorizării în chip de mare patron, "să nu confundăm principul liberalizării cu libertinismul". Ei, cum o să-l confundăm? Numai că pe vremea lui Șt. Cazimir li zicea liber-schimbism și se vărsa tot în delta PSDR pe brațul Sulina-coaste, vorba președintelui Iliescu. Cu această ocazie, d-nei Eugenia Moldoveanu, directoarea Operei Române, i-a fost dat să audă sfatul aceluiași Mecena Păunescu: "cred că să nu se facă operă de dragul creației". Pentru a se descurca, artiștilor nu le rămîne decît să facă invers: creație de dragul operei. Poate-l păcălesc pe dl. Păunescu George, căci și dinsul pe mulți o fi păcălit.

sele de chiromanție ale lui C.V. Tudor care citește ce vrea în palmele opozanților d-lui Iliescu, faptul că anunțul său din 3 iunie a coincis cu o afirmație similară rostită de purtătorul de cuvînt al Președinției, dl. Traian Chebeleu, în aceeași zi, la conferința de presă. Televiziunea n-a transmis, firește, această frază potrivit căreia Președinția consideră că postul de radio Europa Liberă "se implică în dispute politice interne luînd partea unor campanii de răsturnare a ordinii constituționale existente".

MARTI 31 MAI

● **Parlamentul a aprobat proiectul bugetului de stat** Camerele reunite ale Parlamentului au adoptat, cu 227 de voturi pentru (coaliția majoritară), 72 contra și 31 de abțineri, bugetul de stat pe 1994.

● **România ar putea intra în NATO în următorii 5 ani** La întoarcerea delegației române care a participat la Oslo la lucrările Adunării Atlanticului de Nord, dl. Petro Roman a declarat că în următorii 5 ani NATO va include în structurile sale o nouă grupă de state, printre care și România.

● **UDMR cere sprijinul președintelui Iliescu** O delegație de parlamentari UDMR, condusă de dl. Markó Béla, s-a întâlnit cu președintele Iliescu. Parlamentarii maghiari i-au solicitat președintelui să intervină pe lângă conducerea PSDR în favoarea amendamentelor prezentate de UDMR la Legea învățământului. Reamintim că deputații UDMR au propus 40 de amendamente, respinse de comisia de specialitate din Cameră. În opinia d-lui Markó Béla, proiectul este restrictiv la capitolul învățământului în limbile minorităților naționale.

● **Președintele Indiei a vorbit în Parlamentul României** Președintele Indiei, Shanker Dayal Sharma, a ținut o cuvîntare în fața Camerelor reunite ale Parlamentului. În discursul de bun venit, Oliviu Gherman, președintele Senatului, a apreciat că India va deschide drumul României spre Asia, în timp ce țara noastră poate deveni "poarta Indiei spre Europa".

● **Relațiile PNȚCD cu partidele din CDR se vor modifica**

Comentând afirmațiile recente ale d-lui Corneliu Coposu, conform cărora PNȚCD este un partid monarhist care susține modificarea Constituției, Adrian Năstase a apreciat că acestea vor modifica probabil relațiile PNȚCD atît cu partidele din CDR, cit și cu partidele din coaliția de guvernămint.

● **Raportul final al Comisiei anticorupție a fost depus** Comisia parlamentară de cercetare a cazurilor de corupție a depus raportul final la birourile celor două Camere ale Parlamentului. Raportul va cuprinde, separat, punctele de vedere ale reprezentanților Opoziției și un proiect legislativ privind combaterea actelor de corupție.

● **Conferința de presă a lui Marian Munteanu** Marian Munteanu, liderul Mișcării pentru România, s-a pronunțat împotriva solicitării adresate Guvernului României de mai multe organizații evreiești, solicitare referitoare la recuperarea drepturilor de pensie și retrocedarea proprietăților deținute de evreii originari din România. Marian Munteanu a susținut că un angajament al Guvernului în acest sens poate duce la înrobirea economică a țării.

● **CDR a respins propunerea PL '93** Biroul Executiv al Convenției Democratice a respins propunerea PL '93 de transformare a CDR în partid politic. Dl. Emil Constantinescu a afirmat că formula actuală de organizare a CDR este potrivită pentru acest moment politic, adăugînd că sînt necesare totuși unele măsuri pentru îmbunătățirea funcționării acesteia.

● **Diagnosticul de ciroză pus lui Nicu Ceaușescu e fals** Diagnosticul de ciroză pe baza căruia Nicu Ceaușescu a fost eliberat din închisoare a fost pus după efectuarea unei endoscopii care, în realitate, nu există. Cel care a falsificat diagnosticul este Alexandru Oproiu, acum secretar de stat în Ministerul Sănătății, a declarat Șerban Săndulescu, senator PNȚCD și membru în Comisia de cercetare a evenimentelor din Decembrie 1989. El a dăugat că Procuratura, SRI și MI nu au cooperat cu comisia parlamentară.

MIERCURI 1 IUNIE

● **Deputații au început discutarea Legii învățământului** Camera Deputaților a început dezbaterile proiectului Legii învățământului. Opoziția a ridicat obiectii asupra capitolelor referitoare la învățământul particular, învățământul în limbile minorităților și descentralizarea învățământului.

● **Legea caselor naționalizate a intrat în dezbaterile Senatului**

Senatul a luat în dezbateră proiectul guvernamental privind reglementarea situației juridice a caselor naționalizate. În ultimul moment, Executivul a prezentat 13 amendamente care restrîng posibilitatea recuperării imobilelor naționalizate.

JOI 2 IUNIE

● **Revoluționarii cer ridicarea imunității parlamentare lui C.V. Tudor și Adrian Păunescu**

Citeva zeci de reprezentanți ai asociațiilor revoluționare au intrat în sediul Senatului, cerînd retragerea imunității parlamentare senatorilor C.V. Tudor, Adrian Păunescu și Valeriu Manu pentru declarațiile defăimătoare la adresa Revoluției din 1989, declarații făcute de cei trei într-o recentă ședință a Camerei superioare. Eugen Dîjmărescu (PD) și Ioan Lop (PNȚCD), vicepreședinți ai Sena-

tului, au semnat un document oficial prin care solicită ridicarea imunității parlamentare senatorilor menționați.

● **François Léotard a sosit în România** François Léotard, ministrul Apărării din Franța, a sosit în România. În cadrul unei ceremonii organizate de Universitatea București, i s-a decernat titlul de "Doctor Honoris Causa".

Ministrul Apărării francez, François Léotard și Ministrul Apărării român Gheorghe Tîncă

VINERI 3 IUNIE

● **Sergiu Cănescu vrea ca CDR să fie condusă prin rotație** Președintele PSDR, Sergiu Cănescu, a opinat că revine în actualitate o propunere mai veche a partidului său, prin care conducerea CDR să fie asigurată prin rotație.

● **Ion Iliescu nu e de acord cu restituirea caselor naționalizate**

Purtătorul de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, a arătat că șeful statului nu și-a schimbat poziția în problema imobilelor naționalizate, respectiv consideră că o nedreptate nu poate fi înlocuită cu alta.

● **Incidente cu PRM la Constanța** Prezența liderului PRM Corneliu Vadim Tudor la Constanța a generat reacția revoluționarilor locali, care au încercat să împiedice accesul acestuia în clădirea Prefecturii, unde se desfășura o întâlnire cu simpatizanții PRM. Cu această ocazie, doi revoluționari au fost agresați de jandarmi, iar C.V.T. a cerut "alarmă de gradul zero".

● **Se pregătește marea privatizare** "Guvernul și Fondul Proprietății de Stat lucrează în prezent la lansarea unui program de stimulare a marii privatizări", a anunțat președintele Ion Iliescu la reuniunea Grupului Economic Consultativ al Președinției. Majoritatea participanților la reuniune au fost de părere că, înainte de toate, cheia marii privatizări rămîne dezvoltarea industriei.

SÎMBĂTĂ 4 IUNIE

● **Apel pentru un Congres național CDR** Prezent la consfățuirea primarilor, viceprimarilor și consilierilor CDR din județul Timiș, Emil Constantinescu a opinat că CDR traversează o criză pozitivă "asemănătoare cu cea în care se află Piața Comună de 20 de ani încoace". Cu această ocazie, Comitetul județean al CDR a lansat un Apel prin care se subliniază necesitatea de a păstra unitatea Convenției și se propune pregătirea unui Congres național.

● **PD cere sesizarea Parchetului General în cazul C.V. Tudor**

Partidul Democrat solicită sesizarea Parchetului General în cazul senatorului C.V. Tudor, care a afirmat că Opoziția, în frunte cu Petre Roman, pregătește răsturnarea prin forță a actualului regim. PD consideră aceste declarații "un act de diversivitate, cu grad maxim de pericol, de o gravitate deosebită pentru țară".

LUNI 6 IUNIE

● **Opțiunea monarhistă a PNȚCD** Conferința de presă a PNȚCD i-a prilejuit d-lui Corneliu Coposu reafirmarea opțiunii monarhiste. Eventuala reinstaurare a monarhiei s-ar face totuși cu asentimentul exprimat prin vot al majorității populației. Referindu-se la Emil Constantinescu, candidat al CDR la alegerile prezidențiale, Corneliu Coposu a arătat: "Participăm la prezidențiale pen-

Din sumarul numărului viitor:

- **Învățământul universitar particular - speranță sau impostură?**
- **Interviul săptămîinii: Maria Manoliu Manea**
- **Albania**
- **Tirgul internațional de carte București '94**

tru a ne afirma ponderea politică. Sînt convins că Emil Constantinescu, dacă va câștiga, va participa în procesul de restaurare a instituției monarhice prin modificarea Constituției".

● **Premierul Văcăroiu în Croația** O delegație română condusă de primul-ministru Nicolae Văcăroiu a început o vizită oficială în Croația. Cu această ocazie vor fi semnate acorduri în domeniul maritim, al sănătății și al protejării reciproce a investițiilor.

● **Comisiile parlamentare au pierdut controlul TVR** Camera Deputaților a eliminat din proiectul Legii asupra funcționării Societăților naționale de Radio și TV articolul care instituia controlul prin intermediul comisiilor parlamentare. În aceste condiții, controlul parlamentar rămîne pur teoretic. Opoziția s-a pronunțat împotriva acestei eliminări.

● **România în Muzeul Holocaustului** Centrul Cultural American a organizat o întâlnire cu d-nii Radu Ioanid (Muzeul Holocaustului de la Washington DC) și Paul Shapiro (USIA). Oaspeții au prezentat în special modul în care România este reprezentată în Muzeul Holocaustului.

Pagină realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU și MARIAN CHIRIAC

Dr. Shanker Dayal Sharma, președintele Indiei

Rectorul Universității București, Emil Constantinescu, acordînd titlul de Doctor Honoris Causa înaltului oaspete

S-a născut la data de 19 august 1918, în Bhopal. Licențiat în literatura engleză, hindusă și sanscrită. Doctor în drept (Honoris Causa) al Vikram University; doctor în științe sociale (Honoris Causa) al University of Mauritius (Port Louis); doctor în literatură (Honoris Causa) al Meerut University.

Dr. Sharma a fost vicepreședinte al Indiei și președinte al Consiliului Statelor (Rajya Sabha), din 3 septembrie 1987, pînă cînd a fost investit ca președinte al Indiei, în 1992.

Adevărul literar și artistic, Nr. 221

- **Interviu cu Dan Hăulică**
- **"Sfînta" de Gabriel García Márquez**
- **Restituiri: "Curentul" lui Pamfil Șeicaru**

Restituirea caselor naționalizate

Intr-o conferință de presă având ca temă casele naționalizate, primarul general al Capitalei, Crin Halaicu, a anunțat că s-au dat pînă în momentul de față 466 de sentințe de înapoiere a caselor naționalizate foștilor proprietari și alte 1.087 de procese sînt pe rol. Nu există nici un chiriș lăsat pe drumuri. Unora li s-au prelungit contractele de închiriere cu 5 ani, așa cum prevede legea 17/94, alții au făcut schimb de locuință cu proprietarii și s-au mutat în apartamentele ocupate de aceștia. Pentru puține familii de chiriași Primăria a fost nevoită să asigure o nouă locuință. Toată agitația privind "aruncarea chirișilor în stradă" e provocată de acei chiriași ce locuiesc în vile pe care nu vor să le părăsească, a afirmat dl. Crin Halaicu. De

pildă, vicepreședintele Asociației chirișilor locuiește într-o vilă pe care ar putea-o cumpăra cu maximum 25.000 dolari, în cazul în care nu va fi înapoiată proprietarilor de drept, și a cărei valoare reală este de 600.000 dolari. Primarul Capitalei crede că înapoierea unui singur apartament (cum prevede proiectul Guvernului privind restituirea imobilelor naționalizate, aflate în dezbateri la Senat) ar crea mari probleme, pentru că multe case naționalizate au fost împărțite. În decursul timpului prin ziduri ce taie în două casa scării sau sufrageria, pentru a fi locuite de mai mulți chiriași. Ce înseamnă un apartament în cazul acestor case: casa întreagă sau ce a rezultat după împărțire? Oricum, indiferent de forma în care va fi adoptată legea privind casele naționalizate, cei ce și-au recuperat pînă acum casele prin sentințe judecătorești vor rămîne în posesia lor.

OANA ARMEANU

MONICA LOVINESCU: O punere la punct

Monica Lovinescu ne roagă să facem următoarea precizare: în 1993 a acordat un interviu d-nei Mihaela Cristea pentru Televiziunea Română. Nu i s-a cerut însă încuviințarea publicării ulterioare într-o culegere de interviuri intitulată "Experiența inițiată a exilului" de d-na Mihaela Cristea și apărută la Editura Roza Vinturilor de sub direcția d-lui Dan Zamfirescu, încuviințare pe care Monica Lovinescu în nici un caz nu ar fi dat-o.

Noul Director al Departamentului Român al Europei Libere, EMIL HUREZEANU

Emil Hurezeanu este, începînd cu 1 iunie a.c., noul director al departamentului român al postului de radio Europa Liberă de la München, Germania. El îi urmează în această funcție d-lui Nicolae Stroescu-Stănișoară, filosof și teolog, director al departamentului începînd din 1989. Născut ca poet și publicist în paginile revistelor literare "Echinox" și "Amfiteatru" încă din studenție, Emil Hurezeanu este licențiat al Facultății de Drept din Cluj și în relații internaționale și studii strategice al Universității americane Boston. Lucra-

ză în Europa Liberă din 1983, ca redactor, și din 1991 ca director asistent. Schimbarea conducerii departamentului român al Europei Libere survine într-un moment de restructurare globală a postului, în condițiile redefinirii statutului său, în contextul înnoit al intereselor Statelor Unite în Europa răsăriteană și centrală. Radio Europa Liberă și Radio Libertatea emit din 1954 fără întrerupere, în 23 de limbi, spre 15 țări din Europa centrală și răsăriteană. În toamnă anului 1993 și-au încetat existența departamentul ungurese și cel afgan, intrînd în funcțiune serviciul balcanic, care emite în sîrbo-croată spre statele fostei Iugoslavii. Se așteaptă ca Congresul Statelor Unite și Casa Albă să anunțe în următoarele săptămîni dacă postul de la München se va muta sau nu la Praga și care va fi noua sa formulă de organizare. Bugetul posturilor de radio Europa Liberă și Libertatea, în prezent cifrat la circa 250 milioane dolari, va fi redus începînd cu anul bugetar 1996 la 75 milioane dolari. Europa Liberă emite în limba română zilnic din studiourile centrale de la München, cu ajutorul corespondenților permanenți din România și alte țări ale lumii, pe lungimi de undă scurte și ultrascurte în România și Republica Moldova. La București, emisiunile Europei Libere sînt recepționate zilnic între orele 18 și 22 prin intermediul postului de radio Total.

Radio Delta - "Drumul cel mai scurt către informație"

- F** ● emisiune pivot consacrată actualității
- O** ● oferă mesaje clare și inteligente create special pentru dvs.
- U** ● vă îndeamnă la acțiune prin informație
- S** ● de luni pînă vineri, între 7⁰⁰ și 10⁰⁰

"Drumul cel mai scurt către informație"

Sînt ceasuri cînd simți
că pentru a rămîne același trebuie
să te schimbi...

... Un asemenea ceas a venit
pentru însemnele noastre!

Sub aceste noi însemne vă invităm la standul nostru de la Tîrgul de carte,
București, 9-12 iunie 1994 (Teatrul Național, et. III, sala 2A).

În programul editurii Humanitas pe întreaga perioadă a Tîrgului
sînt cuprinse următoarele manifestări:

Lansări de carte:

VOCABULARUL PSIHANALIZEI de J. Laplanche și J.-B. Pontalis
HITLER, REGELE CAROL ȘI MAREȘALUL ANTONESCU de A. Hillgruber,
ALEXIS și POVESTIRI ORIENTALE de Marguerite Yourcenar
EMINESCU, editat și comentat de Petru Creția
DESPRE ARTĂ, LUME ȘI NEAMUL ROMĂNESC de I.L. Caragiale

Simbătă, 11 iunie

ZIUA PROFESORULUI DE LICEU LA EDITURA HUMANITAS
COLECȚIA "SOCIETATEA CIVILĂ" — 22 DE TITLURI ÎN 2 ANI
OMAGIU LUI EUGEN IONESCU — Momente cu Grupul "Antract"

Totodată, editura relansează colecția bibliofilă EX LIBRIS:
JURNALUL DE LA TESCANI de Andrei Pieșu
OGLINZILE de Petru Creția

Pe tot parcursul tîrgului, cumpărătorii beneficiază de 10% reducere
a prețului pentru orice carte cumpărată.

Joi 9 iunie, ora 12, se va deschide cea mai
mare manifestare în domeniul cărții din Ro-
mania: Tîrgul Internațional de Carte București 1994.

Participă 81 de edituri românești și 21 străine. Timp de patru zile programul Tîrgului (zilnic 10-18) prevede lansări de cărți, conferințe de presă, spectacole de teatru și poezie. În Sala Rondă de la etajul IV este deschisă o expoziție de cărți-obiect ale artiștilor plastici români contemporani. Anul acesta manifestarea este organizată de nou înființata fundație "Artepo", care dovedește că poate face față unor întreprinderi majore. Desigur, și cu ajutorul sponsorilor: Ministerul Culturii, Frankfurter Buchmesse, Kontrax, Primăria București, Hotel București și mulți alții.

www.artexpo.ro

INVITAȚIE

Tîrgul
Internațional de Carte
București 1994

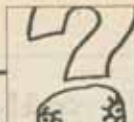
EDITURA GIANA

vă invită la lansarea cărților

"Templierii" și "Mocirla"
de Zvezdomir Marinov.

care va avea loc vineri 10
iunie, orele 16, în cadrul
Tîrgului Internațional de
Carte, organizat la Teatrul
Național București în peri-
oada 9-12 iunie 1994.

Vă așteptăm.

PAVEL CĂMPEANU

Spre o nouă remaniere a guvernului?

Doă tradiții: remanieri guvernamentale și schimbări de miniștri

Eventualitatea unei noi remanieri a cabinetului Văcăroiu este discutată cu stăruință. S-ar putea să nu fie decât un zvon - dar un zvon pe care reprezentanții proeminenți ai partidului la putere sînt departe de a-l infirma categoric. Nu se poate ști, prin urmare, dacă o nouă remaniere va avea sau nu loc; presupunînd că da, se poate ști însă că ea nu ar trebui să reproducă defecțiunile celei care a precedat-o. De unde utilitatea unei priviri retrospective.

Pentru această abordare, prioritară nu este soarta actualului guvern - ci opera de guvernare (guvernabilitatea societății și natura, mai mult sau mai puțin democratică, a mecanismelor care ghidează procesul în cauză). Sub acest aspect se pot evoca două tradiții: cea a remanierilor guvernamentale ca procedeu curent al practicilor democratice - și cea a schimbării miniștrilor, ca procedeu cel puțin la fel de curent al regimurilor staliniste. Deosebirea dintre cele două procedee nu e doar de ordin semantic: primul are un caracter reflexiv: guvernul acționează asupra sa, modificîndu-și componența - al doilea are un caracter coercitiv: asupra guvernului acționează o forță exteroară, modificîndu-i componența. Efectul este același: mecanismele care îl produc sînt cu totul diferite.

Prezentate în acest fel, remarcile de mai sus au aerul unor prezumții gratuite: iată de ce este necesară o examinare a felului cum s-a desfășurat în martie a.c. operațiunea numită remanierarea guvernului Văcăroiu. Din ansamblul acestei desfășurări desprind trei momente: motivația operației, mecanismul deciziei și transparența - cărora li se adaugă ecoul pe care respectiva operațiune l-a produs în rîndurile opiniei publice.

Motivația remanierii

Un guvern nu se remaniază atunci cînd totul merge bine. Recursul la acest procedeu vizează înlăturarea unor neajunsuri destul de grave pentru a reclama schimbarea unor titulari, dar nu atît de grave încît să reclame schimbarea întregului guvern - demisia. O bună bucată de timp după ce fusese instalat, actualul premier explica nereușitele cabinetului său prin greșelile celor care l-au precedat. În ultimele luni, el nu își mai explică nereușitele, ci le minimalizează, subliniind cu energie reușitele. Judecînd după acest discurs, faptul că populația o duce tot mai prost nu împiedică guvernul Văcăroiu să guverneze tot mai bine. O nedumerire totuși se ivește: dacă acest guvern obține atîtea succese, atunci de ce se remaniază? Șeful cabinetului pare a întreprinde remanieri pe care tot el le lipsește de orice motivație rațională. În lumina retoricii oficiale de pînă acum, o eventuală viitoare remaniere apare la fel de puțin motivată ca și cea anterioară.

O primă carență motivațională decurge astfel din nepotrivirea între modul cum guvernul se auto-apreciază și modul cum se auto-tratează. O altă carență motivațională este rodul altei nepotriviri - între ierarhia greutăților concrete cu care se luptă societatea și zonele concrete asupra cărora operează remanierarea. Chiar și retorica oficială ultra-eufemizantă nu poate păstra o tăcere completă asupra unor perturbări ca inflația, șomajul etc. Cea mai importantă neîmplinire a actualului cabinet este, evident, starea dezastruoasă a economiei. Cu toate acestea, schimbările nu i-au afectat pe miniștrii care conduc departamentele economice, ci justiția, internele, apărarea națională și transporturile. Pe cit de clară este direcționarea remanierii alături de țintă, pe atît de neclară este cauza acestei nepotriviri. Presumptiva viitoare remaniere nu ar trebui să se impresare de aceeași obscuritate motivațională. Guvernul ar trebui să informeze din timp opinia publică asupra motivelor pentru care recurge la această operațiune, precizînd care dintre membrii săi și de ce urmează să fie înlocuiți, cine și de ce urmează să îi înlocuiască.

Mecanismul decizional

Trecuta remaniere nu este opacă numai în motivațiile, ci și în mecanismele cu ajutorul cărora a fost realizată. Nu se știe limpede nici de ce și nici de către cine a fost luată hotărîrea de a se proceda la aceste schimbări. Alegațiile care încercau să atribuie acest rol actorului cărui îi revenea de drept - primului-ministru - au fost infirmate de fapte și acțiuni perceptibile. S-a putut astfel obser-

va că negocierile asupra remanierii s-au desfășurat practic fără participarea guvernului care urma să fie remaniat. Marginalizarea guvernului în fața negocierilor nu-i permitea să îndeplinească un rol central în faza deciziei. Rezultă că remanierarea cabinetului Văcăroiu nu a fost decizie de cabinetul Văcăroiu.

Acest obscur transfer de roluri are implicații mult mai adînci decît cele care se referă la remanierarea propriu-zisă. Rețin pentru ilustrare două: competența executivului și modul cum funcționează separarea puterilor. Dacă acest guvern nu are competența de a spune un cuvînt hotărîtor asupra propriei sale componențe, atunci cît de hotărîtor poate fi cuvîntul lui în rezolvarea problemelor de ansamblu ale țării? Actul guvernamental este în esență un act decizional menit să asigure aplicarea legilor. Dar în ce măsură se poate spune că guvernează despre un guvern care în loc să adopte deciziile proprii sferii lui de competență își asumă deciziile luate de alte instanțe, prezentîndu-le drept ale sale? Transformarea guvernului dintr-un organism decizional într-unul instrumental nu reprezintă o inovație a tranziției, ci o continuare a metodelor anterioare, cînd guvernul acționa nu ca putere executivă, ci ca putere executantă. Numai că atunci instanța care lua cu adevărat deciziile era prea bine cunoscută - pe cînd acum e doar bănoită. Separarea puterilor în stat prezintă de lege pare serios afectată de contra-acțiunea unui mecanism al continuității. Esența acestui mecanism constă în substituția disimulată de roluri: ramura guvernamentală a executivului își cedează rolul unei instituții, sau unei persoane, continuînd să pretindă că și-l îndeplinește.

Opinia publică

Remanierarea din martie a adus cu certitudine patru noi miniștri și cu probabilitate o nouă remaniere. Ce schimbări a adus ea însă pe eșichierul politic și în reprezentările opiniei publice despre această operație de rețușare și despre urmările ei?

Pe eșichierul politic se pot remarca îndeosebi două efecte. Pe de o parte eșecul tentativei unor partide extremiste de a intra în guvern - pe de altă și ca o consecință prefigurarea unei posibile majorități parlamentare alternative care ar putea anula poziția de arbitru a partidelor extremiste.

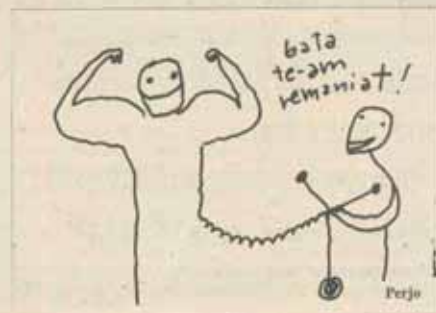
Spre a obține unele informații privind reacțiile opiniei publice față de acest eveniment, CIS a efectuat un sondaj. Eșantionul investigat a cuprins 1.150 persoane în vîrstă de peste 17 ani, domiciliat în 34 așezări rurale și 39 urbane din 32 județe.

Condiția prealabilă pentru evaluarea unui eveniment este deținerarea informației că el a avut loc. Subiecții care declară că s-au ținut la curent cu desfășurarea remanierii reprezintă 68% din eșantion. Cifra, substanțială, sugerează că, în pofida numeroaselor dezamăgiri, societatea politică nu este îstrănutată de societatea civilă; că cele două nu coexistă ignorîndu-se reciproc; că, într-alt cît se manifestă, contestarea guvernului actual nu degenează în contestare a guvernării; că societatea rămîne guvernabilă și că deci nu îi este indiferent cine o guvernează.

Pe temeiul acestui nivel de informare, li s-a solicitat subiecților să își spună părerea despre miniștrii înlăturați și despre cei promovați, precum și despre perspectivele pe care le deschide remanierarea.

Miniștrii: înlocuiții și înlocuitorii

Înlocuirea a patru miniștri mai mult sau mai puțin înregistrați în partidul la putere cu patru necunoscuți mai mult sau mai puțin neafiliați politic restrînge remanierarea la o schimbare de persoane.

Formal, ea nu implică modificări în raporturile dintre partide și cu atît mai puțin reconsiderări de ordin programatic. Iar simpla schimbare de persoane nu poate avea o motivație mai rațională decît presupunerea că noi veniți sînt mai dotați pentru îndeplinirea respectivelor funcții decît cei înlocuiți. Pentru a se apropia de imaginea publică a unei asemenea comparații, sondajul s-a oprit la trei caracteristici: competență, onestitate și angajare politică. Noi miniștri fiind prea puțin cunoscuți, comparația nu se făcea între cei opt actori, ci între cele două grupuri. Intervievații urmau să-și exprime o impresie: în ce măsură cele trei caracteristici menționate ar aparține noilor miniștri mai mult decît celor vechi - cu alte cuvinte, cît pare de credibilă motivația inerentă pentru justificarea schimbărilor introduse.

Iată proporțiile în care, comparîndu-i cu cei înlocuiți, subiecții îi consideră pe noi miniștri:

Mai precepuți	21%
Mai cinștiți	14,5%
Afiliatți altor partide	28%
Sînt la fel ca și ceilalți	22%
Nu știu	12,5%

Marea majoritate a subiecților nu îi percepe pe proaspeții numiți ca fiind mai dotați decît predecesorii lor pentru nici una dintre caracteristicile propuse. Presupunerea cel mai larg împărțită ține de domeniul suspiciunilor intrucî se referă la afilierea politică nemărturisită. Bănuiala îi vizează mai puțin pe noi veniți decît pe diverși reprezentanți oficiali care i-au înfățișat ca politicești independenți. Cele mai puternice rezerve le inspiră onestitatea înlocuitorilor - cei care nutresc astfel de îndoieli formează o grupare relativ enormă, 85% din totalul eșantionului. Neîntemeindu-se pe cunoașterea celor în cauză, neîncrederea privește mai puțin persoanele sau grupul celor promovați, cît funcția ministerială. Neîncrederea de fond în membrii guvernului este un mod de manifestare a neîncrederii în însăși instituția guvernamentală. Societatea noastră nu poate deveni guvernabilă prin mijloace democratice decît cu condiția reabilitării morale a instituției guvernamentale în ochii opiniei publice. Exprimînd asemenea îndoieli cu atîta forță, opinia publică își exprimă în ultimă analiză îndoiala față de motivația remanierii.

Dacă numirea noilor miniștri este întîmpinată cu rezerve, cum este înregistrată plecarea celor vechi? Preferința ca aceștia din urmă să-și fi păstrat funcția a fost expimată de:

4,5%	dintre intervievați pentru Paul Teodorescu
10%	pentru Petre Nișu
10%	pentru George Ioan Dănescu
47%	pentru Nicolae Spiroiu

În trei cazuri din patru, imensa majoritate a celor consultați nu îi regretă pe cei plecați. Amplora cifrelor arată că lipsa de simpatie față de miniștrii cunoscuți este încă și mai puternică decît lipsa de încredere în cei recent promovați. Aici se ivesc însă variații individuale: fostul ministru al transporturilor și-a atras o lipsă de simpatie aproape unanimă, pe cînd plecarea fostului ministru al Apărării Naționale este regretată de aproape jumătate din eșantion.

Această ultimă reacție nu poate fi dissociată de anumite circumstanțe. Una, pe care sondajul nu a testat-o: campania dusă de PRM împotriva guvernului Spiroiu - a doua, testată de sondaj: 64% dintre intervievați preferă ca Ministerul Apărării Naționale să fie condus de un militar.

În privința perspectivei, numai un sfert dintre intervievați înclină să creadă în durabilitatea guvernului Văcăroiu astfel remaniat. Uzura previzibilă a acestuia ar trebui să ducă nu la o nouă remaniere, ci la:

Formarea unui guvern al opoziției	19%
Formarea unui guvern de coaliție între PDSR și opoziție	27%
Formarea unui guvern PDSR-PUNR-PRM-PSM-PDAR	16%
Ținerea de alegeri anticipate	31,5%
Nu știu	6%

Împrăștierea opțiunilor semnalează o derută lesne de înțeles. Totuși, alegerile anticipate primează, iar dacă ele s-ar ține acum, 37% dintre intervievați declară că ar vota altfel decît în septembrie 1992.

Cele ce preced permit două remarci generale. Prima: o nouă remaniere a actualului guvern nu ar avea nici un rost. A doua: dacă totuși ar fi întreprinsă, viitoarea remaniere ar trebui să nu repete carențele precedentei, care nu au agravat numai neîncrederea în guvern, ci și în înțecia de guvernare.

MARIE-FRANCE IONESCO

Un fals care face parte dintr-un ansamblu sinistru

- interviu realizat de RODICA PALADE -

La Conferința scriitorilor din 16 mai, Fănuș Neagu, actualul director al Teatrului Național, a citit o scrisoare venită prin Centrul Cultural Francez, prin care mama dvs. anunța că Eugen Ionesco încredințase Teatrului Național o piesă originală pe care ar fi dorit s-o monteze Cătălina Buzoianu. Ce ne puteți spune?

E o minciună. Niciodată mama mea nu a scris o astfel de scrisoare. Am văzut fotocopia acestui text: este scris de mână și nu are nici o legătură cu caligrafia mamei mele. De altfel, scrisoarea este semnată A. Ionesco, or, prenumele ei este Rodica. Este un fals scandalos. Cum ar fi putut mama mea să întrebuințeze expresia "Scumpă conducere", când noi am fost indignați de faptul că Andrei Șerban a fost silit să plece de la conducerea Teatrului Național și în locul lui a fost numit Fănuș Neagu? În plus, tatăl meu nu a cerut niciodată nici unui teatru din lume să fie jucată vreo piesă de-a lui.

Cum ați aflat de scrișoare?

Mi-a telefonat Dinu Cernescu, spunându-mi că Teatrul Național primise o scrisoare din partea tatei prin care cere să fie jucat la Teatrul Național și că el, Dinu Cernescu, ar vrea să monteze acea piesă. Eu nu văzusem fotocopia acelei text în care ca rezor era precizat numele Cătălinei Buzoianu. Totuși am spus imediat că e un fals și că nu accept nici o montare. "Dar de ce?" - m-a întrebat Dinu Cernescu. Și i-am răspuns că după plecarea lui Andrei Șerban și numirea lui Fănuș Neagu, acea lucruri se părea tătălui meu inacceptabil. "Și ce aveți împotriva lui Fănuș Neagu?" - a insistat Dinu Cernescu. "Sintetizat priptă. Am să revin cu un telefon", a mai spus, dar n-a mai sunat.

Există niște dispoziții testamentare ale lui Eugen Ionesco legate de opera sa?

Nu. Nu există niște dispoziții speciale. El a decis ca pentru România opera literară să apară la Editura Humanitas, condusă de Gabriel Liiceanu, iar teatrul la Editura Univers, condusă de Mircea Martin. Cit privește Teatrul Național de sub direcția actuală a lui Fănuș Neagu, a refuzat clar să-i fie jucată acolo vreo piesă. A spus-o aici, în casă, de mai multe ori.

Care credeți că ar fi subtextul acestui fals?

Pot să vă spun că această scrisoare - venită, cum se spune, prin Centrul Cultural Francez - a urmat unei alte întâmplări scandalose: acum câteva luni, d-na Cătălina Buzoianu a primit textul unei piese de teatru ca fiind a lui Eugen Ionesco. Era o piesă neterminată, în stilul lui Pirandello, care a pus-o pe gânduri pe d-na Buzoianu. S-a interesat la Humanitas, la Gabriel Liiceanu, și am fost contactată telefonic. Am demnizat categoric existența unui astfel de manuscris. Eu nu înțeleg cine și mai cu seamă de ce este angajat în această ațune scandalosă și stupidă. Cred însă că asta face parte dintr-un ansamblu de lucruri foarte grave și sinistre care se întâmplă nu numai în legătură cu tatăl meu, ci și cu Cioran. Am primit fotocopii ale articolelor scrise în România despre Cioran și scotese că este o absolută rușine. La un moment dat intervine și dl. Dobotaru, secretar de stat la Externe, care afirmă că el era la curent, de câteva luni, cu starea de sănătate a lui tata și a lui Cioran, prin doctorii lor. Este aberant deoarece aici, în Franța, medicul păstrează secretul profesional.

dl. Dobotaru mai spune că, după dispariția în neam a primului (adică a tatei) și în boală a celui de-al doilea, nu trebuie exploatarea această situație. Dar, de fapt, prin acest text, dl. Dobotaru însuși exploatează situația. În plus, tot ceea ce se spune despre Cioran - că e izolat, părănit și fîră mijloace materiale - este neadevărat. Se mai spune că el are un statut. El are un statut foarte precis, cel pe care el și l-a dorit: apatrid, rezident francez. Aceasta înseamnă că beneficiază de absolut toate drepturile unui cetățean francez în afara aceluia de a alege și a fi ales. Cit privește problema materială, ea nu există. Recent, Editura Gallimard a dat o demnitate în acest sens. Ce se dorește prin acest tip de intervenții în presa din România? Ca Cioran să fie dus și să zboară în România? Or, Cioran toată viața lui a spus că nu vrea acest lucru. Ca de altfel și tata: De curind nu încercat să-l strămute în țară pe Enescu, dar, cu eforturile Oanei Orlea, moștenitoarea lui, n-au reușit, așa cum au reușit cu Titulescu.

În cartea lui Eugen Ionesco "Trecut prezent, prezent trecut", notele de jurnal sînt întrerupte de niște splendide povestiri "pe urma copiii mei mici de trei ani". Cum a fost relația dvs. cu tatăl?

O relație extrem de strînsă. Am locuit întotdeauna cu el. El era scriitor dar, pentru mine, el era mai tătăl tătăl

Eugen Ionesco împreună cu Rodica și Marie-France Ionesco

meu. Așa cum arată și acele povestiri, relația cu el însemna în permanență joc, complicitate și bucurie. Tatăl meu avea o grație a cotidianului. Cele mai simple lucruri erau transformate în joc. De pildă, cînd trebuia să ducem gunoier, el spunea: "Acum obiectele astea vor pleca de la noi și vor porni într-o lungă călătorie". Cînd eram mică, la masa asta, la un capăt stătea el și scria, iar la celălalt eu îmi făceam lecțiile. Era foarte atent la tot ce se întîmpla cu mine. Mă învățase să citesc înainte de a merge la școală, silabisind numele străzilor pe care ne plimbam. La caligrafie stăteam mai prost, și-mi spunea că el fusese la fol.

Deși a avut cuvinte aspre la adresa României - chiar în "Trecut prezent, prezent trecut" -, a rămas mereu atent la tot ce se petrecea în țară.

Paris, 30 mai 1994

Dama Rodica Ionesco
96 bd du Montparnasse
75014 Paris

Pomnului Fănuș Neagu
Directorul Teatrului Național din București
București
(România)

Doamnă,

Cu stupoare am citit în "România liberă" din 19 mai a.e. o scrisoare pe care, chipurile, eu v-aș fi scris-o pentru a cere ca Teatrul Național să monteze o piesă a soțului meu, Eugen Ionesco.

Această scrisoare este un fals stupid și scandalos atît în formă cit și în conținut.

1) Niciodată nu am utilizat și nu voi utiliza expresia "scumpă conducere" trimițînd la o mentalitate și la un stil, vail, sinistre.

2) Niciodată nu am semnat "A. Ionesco", întrucît prenumele meu începe cu "E".

3) Caligrafia scrisorii nu are nici o legătură cu a mea.

4) Dar mai ales, niciodată soțul meu nu a dorit să fie jucat într-un teatru din care s-a trebuit să plece Andrei Șerban, teatru care în prezent este condus de... dumeavoastră.

Dacă opera soțului meu va fi jucată în România, aceasta nu se va întîmpla niciodată la Teatrul Național sub actuala conducere a neo-rinocerilor.

Primiți expresia indignării mele.

Rodica Ionesco
RODICA IONESCO

Da. El a copilărit în România și a ales pe urmă Franța. Dar n-a negat niciodată că e român de origine. La un moment dat, îl spunea unei prietene: "M-am săturat eu aici, în străinătate, să vină toți românii la mine". Și ea i-a răspuns: "E normal, pentru că te cheamă Ionesco". Și el a adăugat: "Ce prost am fost! Dacă m-ar fi chemat Popescu...".

Da. Era foarte legat de România și de toată nenorocirea care se abătuse asupra țării. Știu bine că el a avut formulări foarte dure adresa lui Ceaușescu. Se simțea foarte implicat și de aceea nu putea trece cu vederea răul care se întîmpla în România, sau în Rusia, sau în oricare altă parte a lumii. Avusesse relații conflictuale cu România încă înainte de a pleca din țară. El a apucat să trăiască acolo episoadele extremei drepte, față de care a avut orare și care a fost un motiv determinant al plecării lui. Sigur că nu toată țara era așa, dar majoritatea prietenilor lui deveniseră de extremă dreapta. În nvela care precede piesa de teatru, el spune: "Poate că ei

aceea n-a suportat ireponsabilitatea intelectualilor față de răul care se petrecea în țările dominate de comunism.

Cum a reacționat Eugen Ionesco la evenimentele din decembrie 1989?

A fost extraordinar de emoționat. A dat declarații că-i năbește pe români și că se trece în țările dominate de comunism. Cum a reacționat la evenimentele din decembrie 1989?

A fost extraordinar de emoționat. A dat declarații că-i năbește pe români și că se trece în țările dominate de comunism. Cum a reacționat la evenimentele din decembrie 1989?

În ultima vreme mai era interesat de ce se întîmplă în țară?

Da. Vorbeam foarte mult cu tata despre toate fenomenele petrecute după decembrie '89. Despre Revoluția cîștigată și despre restaurarea comuniștilor. Pe plan spiritual însă era un lucru care îl goca foarte mult: o anumită formă de ortodoxism. Îl îngrijora foarte mult tendința de a identifica o religie cu o nație, cu o țară. Îl îngrijora poziția anticatolică, poziția împotriva uniilor și afirmația că nu poți fi român dacă nu ești ortodox. De ce să nu poată exista într-o țară și catolici și protestanți, lutherani, musulmani, dar și oameni care nu cred? Pe de altă parte, din păcate, biserica ortodoxă a fost foarte aproape de Putere. Cum se poate concepe că n-a existat nici un protest din partea ierarhiei bisericesti la dărîmarea bisericilor și la persecutarea preoților?

Îdeea de a identifica românismul cu ortodoxia este antispirituală. În aprilie '90, m-am întors în țară chiar în ziua de Paști. Pe aeroport se cînta "Hristos a înviat". Cum se poate asta? Aeroportul este un loc civil pe unde se perindă oameni de toate credințele și chiar necredincioși. Dar chiar și pentru ortodocși: scotocești după pașaport, cauți valize etc. pe fundalul lui "Hristos a înviat". E șocant, e primitiv. Tot atunci, în '90, la radio, toți crainicii începeu cu "Hristos a înviat!". Cel care relatea rezultatele sportive, înainte de a spune scorurile meciurilor a spus: "Permiteți-mi să vă felicit pentru învierea lui Hristos". Este de-a dreptul grotesc. Vorbind cu tata, cel mai grav mi se părea perversitatea spiritului. Nici o țară nu poate confisca o credință. Credința nu se poate transmite prin sînge, este o alegere a spiritului. Această legătură care se tot afirmă azi între o naționalitate și o religie îl goca foarte mult pe tatăl meu. De aceea și demagogii se folosesc în primul rînd de asta, batjocorînd totul.

Impostorii printre noi

"A sosit de la Paris un plic cu o piesă de Eugen Ionesco!"

A fost momentul bucuriei.

Citînd piesa, au început dubile; textul nu proa era de E.I. După verificarea telefonică avută cu Marie-France Ionesco, am avut confirmarea mistificării: "piesa" era o impostură.

Cei ce doresc să murdărească numele marelui Eugen Ionesco sau cel al Teatrului Național trimițîndu-ne astfel de mesaje sint rugați să găsească alți adresanți.

Direcția Teatrului Național - București

COPIII EROILOR CARE ȘI-AU PIERDUT VIAȚA ÎN TIMPUL EVENIMENTELOR DIN DECEMBRIE 1989

Tabăra tristă

Decembrie 1989

"Dacă ar avea și ei un erou ar vedea că de greu este"

Foto: Ovidiu Bogdan

Într-o cabană de lemn, la Piaiul Foli (lingă Brașov), au fost aduși timp de zece zile, în vacanța de primăvară a elevilor, 50 de copii și adolescenți între 7 și 18 ani. Tabăra a fost gratuită - lucru rar acum în România. De ce? Sint o parte din copiii eroilor care și-au pierdut viața în timpul evenimentelor din decembrie 1989. Conducerea "Asociației pentru cinstitirea eroilor martiri ai Revoluției din Decembrie 1989" a solicitat efectuarea unui studiu asupra acestor tineri, care să analizeze gradul lor de adaptabilitate socială. Autorul chestionarului și al comentariilor este ION DAN TRESTIENI, iar operator de anchetă a fost ADRIANA MARINESCU. Prezentăm în continuare câteva dintre răspunsurile copiilor rămași orfani la sfârșitul lui decembrie 1989.

Recenta demisie a lui Valentin Gabrielescu, președintele Comisiei pentru aflarea adevărului din decembrie '89, și afirmațiile profanatoare la adresa Revoluției făcute de Corneliu Vadim Tudor ne-au decis să realizăm aceste pagini despre copiii tragic maturați de Revoluție.

* Dacă ar veni la tine o zină bună și ți-ar spune că îți poate îndeplini trei dorințe, ce ți-ar cere?

Cele 131 de opinii emise s-au structurat astfel: I. 85% - să fie înviat eroul; II. 23,40% - rezolvarea unor probleme de sănătate (în special ale mamei); III. 43,75% - probleme "metafizice" - cu tentă religioasă: "să nu mor niciodată", "să cred în Dumnezeu", "să trăiesc în Rai" -; destin fericit; aflarea adevărului (mai ales în legătură cu moartea eroului).

Diz totalul de 131 de opinii emise de copii, 56% au reflectat atitudinii altruiste. S-a obținut următoarea repartitie pe sexe a gradului de altruism exprimat: băieți (medie vîrstă - 14 ani) - 0,732; fete (medie vîrstă - 13 ani) - 0,540. **Rezultatul infirmă teoria potrivit căreia femeile fiind mai empatice decît bărbații sînt și mai altruiste.**

* Cînd ți-ai dat seama cel mai bine cît este de greu să trăiești fără eroul tău?

S-au formulat patru tipuri de răspunsuri: 1. imediat după ce a murit; 2. la cîteva săptămîni după moarte; 3. numai în momentele dificile de viață; 4. nu cred nici acum că eroul a dispărut.

Cele mai multe răspunsuri (53,5%) sînt 1. ("imediat după ce a decedat").

Răspunsuri semnificative:
"Cînd n-am mai putut să mă joc cu el" (băiat, 7 ani);

"Cînd aveam nevoie de un sfat de la el și atunci cînd eram acasă toți, adică eu, mama și sora mea, ne așezam la masă și scaunul lui rămînea gol" (fată, 16 ani);

"Îmi este greu să trăiesc fără tata, pentru că eu nu mai pot să strig «Tata!», cu alți copii" (fată, 13 ani);

"Cînd m-au bătut copiii la școală și nu mai avea cine să mă apere" (băiat, 16 ani);

"Mi s-au întîmplat multe necazuri în care aș fi vrut să-l am aproape pe «eroul meu», situații în care mama nu ar fi putut face față la unele probleme. Atunci mi-am dat seama că ajutorul meu de bază nu mai există... și încerc să înfrunt toate loviturile singură" (fată, 16 ani);

"Cînd îmi doresc ceva și mama nu-mi poate da, cînd văd că ceilalți copii au alături de ei părinți și știu că tata nu va mai învia niciodată" (fată, 15 ani);

* Crezi că în afară de tine, frați, surori și alte rude apropiate, lumea l-a uitat pe eroul tău?

Opiniile sînt împărțite relativ în mod egal: 47% din subiecți afirmă: "da, l-a uitat!"; 53%: "nu, nu l-a uitat". Multe din opiniile care afirmă că "nu" reflectă de fapt speranțe ale copiilor: "Nu, nu cred, deoarece era prea bun, prea inteligent, prea frumos și de fapt avea toate calitățile" (fată, 13 ani). Dintre opiniile "da", unele sînt foarte crude, reflectînd observații pertinente ale copiilor.

Răspunsuri semnificative:
"Poate că și rudele au început să-l uite pe tata" (băiat, 13 ani);

"Da. Mulți prieteni ai familiei mele nu-au uitat, nu mai sînt alături de noi cum erau atunci cînd trăia tata. Unii încearcă să ne încurajeze, dar în imina lor scrie altceva" (fată, 15 ani);

"Da, din moment ce în Cimitirul Eroilor se fură ca în codru" (băiat, 17 ani);

Pe ansamblu, fetele apreciază în mai mare măsură decît băieții că lumea l-a uitat pe erou (50%, comparativ cu 32%).

* Care este lucrul cel mai neplăcut care ți s-a întîmplat pînă acum în viață?

86,8% din cele 53 de opinii emise indică drept cel mai neplăcut eveniment din viață moartea eroului. Copiii cu vîrste mici (7-10 ani) au mai emis și

alte tipuri de aserțiuni: "nu mi s-a întîmplat nimic neplăcut"; "mi s-a furat bicicleta de pe sală"; "a căzut un buștean peste mine"; "am făcut un șoc mic"; "bătăia, cînd nu sînt euminte".

* Care este lucrul cel mai neplăcut care ți s-a întîmplat după moartea eroului?

Majoritatea opiniilor se referă la relații disfuncționale între membrii familiei eroului și ceilalți. Aceste relații au fost de tipul: evitarea copiilor de eroi de către ceilalți copii, răutatea celorlalți copii, jignirile suportate de la ceilalți copii, abandonul din partea prietenilor copii și a prietenilor de familie, certurile dintre mamă și rude, abandonarea mamei de către rude și prieteni într-o situație dificilă (de exemplu, grav bolnavă, cu trei copii mici), moșia oamenilor, refuzul oficialităților de a-l considera erou pe cel decedat, uitarea generală a eroilor în țară. **Ceui ce-i deranjează în esență pe copiii din tabără este faptul că cinstitirea memoriei eroilor nu se face după un ritual corect. Un alt procent important de răspunsuri (31,7%) indică și că nu s-a mai întîmplat nimic rău după moartea eroului.** Dar această aserțiune este făcută în sensul de "nu se mai poate eticheta nimic ca «rău» după moartea eroului".

În rest se mai consemnează ca "lucruri rele" evenimente ca: moartea bunicii, imbolnăvirea copiilor de eroi de hepatită (4 cazuri în acest lot de 50 de copii), șocul psihic al copiilor, evenimente politice nefaste (omorirea oamenilor la Universitatea București, nedescoperirea autorilor crimelor abominabile din decembrie 1989).

Răspunsuri semnificative:
"M-a durut faptul că toți copiii de la blocul meu erau foarte răi cu mine" (fată, 13 ani);

"Copiii mă jignesc. Ei spun că nu am familie pentru că tatăl meu a murit" (fată, 13 ani);

"După moartea tatălui meu, lucrul cel mai neplăcut a fost imbolnăvirea foarte gravă a mamei mele, care nu a fost și nu este sprijinită de nimeni decît de propriii ei copii. Mama a rămas atunci cu trei fete de 10 ani, 8 ani și respectiv un an și zece luni" (fată, 12 ani);

"Cel mai neplăcut lucru este că nu are cine să mă apere de cei răi" (băiat, 11 ani);

"Prietenii parcă m-au abandonat. Unii prieteni care mă încurajau se bucură că tata a murit" (fată, 15 ani);

"Mă doare faptul că oamenii i-au uitat pe eroi" (fată, 16 ani);

"În toată noaptea aceea cînd l-am adus acasă nu am putut pleca de lingă moartea lui. De atunci, în fiecare noapte îl aștept cu ușa deschisă pentru că am presimțirea că el nu este mort" (fată, 13 ani);

"Lucrul cel mai neplăcut care mi s-a întîmplat a fost după moartea tatălui meu, într-o zi, pe cînd mergeam la cimitir. Doi indivizi m-au luat peste picior, spunîndu-mi niște cuvinte care m-au jignit profund și mi-am dat seama că de fapt s-a murit degeaba" (fată, 15 ani).

* Care este lucrul cel mai plăcut care ți s-a întîmplat pînă acum în viață?

52,5% din aserțiuni se referă la amintirea eroului decedat, iar alte 25% din aserțiuni sînt de tipul "nu-mi amintesc" sau "lucrurile plăcute sînt trecă-

toare". Amintirile plăcute legate de erou se referă la: vacanțe, excursii, plimbări făcute împreună cu el; distracții la care a participat și el; vizite la prietenii de familie; îndeplinirea de către erou a tuturor dorințelor copiilor (fraților săi); darurile oferite de erou; taberele la care au participat copiii de erou, grație oportunității cumpărate a morții eroului.

Răspunsuri semnificative:
"Cel mai plăcut lucru a fost cînd am aflat că tatăl meu, împușcat, este în afara oricărui pericol" (băiat, 12 ani);

"Cel mai plăcut lucru pe care mi l-am amintit este imaginea despre erou, atunci cînd ne plimbam, și tot ce îl ceream, el ne aducea, cînd stătea la coadă ore întregi să ne ia cîte ceva" (fată, 13 ani);

"Îmi amintesc cînd ne ducea tata pe toți în Orașul Copiilor" (fată, 10 ani);

"Nu știu ce ar putea fi. În afară de zifele dintr-o tabără, unde te întîlnești cu prietenii care au avut același neaz și sînt la fel cu tine, ar mai putea fi faptul că niște oameni, departe de țara noastră, nu au uitat de noi, atunci, în momentele cele mai grele" (fată, 13 ani);

"Lucrul cel mai plăcut din viața mea a fost cînd tata mi-a dăruit o păpușă mare" (fată, 10 ani);

* Care este lucrul cel mai plăcut care ți s-a întîmplat după moartea eroului?

65% din opinii arată că după o mare moarte, nu mai poți fi subiectul unor lucruri plăcute.

"Lucrul cel mai plăcut din viața mea a fost cînd tata mi-a dăruit o păpușă mare"

Răspunsuri semnificative:
"Lucrul cel mai plăcut a fost că nu și-au bătut copiii joc de mine" (fată, 11 ani);

"Nici un lucru plăcut nu am avut de la moartea tatălui. Înainte de culcare el venea la mine în cameră, mă pupa pe frunte și-mi ura noapte bună" (fată, 10 ani);

"După moartea tatălui meu am avut multe surprize. Noi ne bucurăm, dar el stă și zace în pămînt. El a luptat pentru țară la nevoie. Pentru atîtea cîte a făcut, să cinșim memoria lui" (băiat, 11 ani);

"Lucrul cel mai plăcut a fost acela de a fi capul familiei și de a fi considerat ca atare" (băiat, 17 ani);

"Lucrul cel mai plăcut a fost că mama m-a dat la karate, să mă apăr singur de oamenii răi" (băiat, 13 ani);

* În ce momente te gîndești cel mai mult la eroul tău?
62,21% opinii sînt de genul "în permanentă"; tot

... timpul (24,5%); noaptea (21,31%); la culcare (16,4%).

Copiii mai indică și următoarele momente când se gîndesc la eroii lor: "cînd îmi este cel mai greu"; "cînd se merge la cîmîțir"; la tristețe; la singurătate; la vederea pozelor sau obiectelor ce i-au aparținut.

Răspunsuri semnificative:

"Cel mai mult mă gîndesc la ei cînd sînt tristă, cînd îi vîd pe ceilalți copii cu părinții lor, cînd o vîd pe mama plîngînd, cînd cineva mă jigneste sau îmi zice ceva de tata" (fată, 15 ani);

"Cel mai mult mă gîndesc la tata în tabere, pentru că nu există tabără în care un copil să nu mă facă să plîng" (fată, 11 ani).

*** Ai vrea să-ți uii, ca să-ți fie mai ușor să trăiești?**

96% din opinii au declarat că "nu".

Răspunsuri semnificative:

"Mai bine aș muri și eu" (băiat, 12 ani);

"Pentru mine, nu a murit" (fată, 15 ani).

Copiii de eroi s-au stabilizat definitiv, indiferent de vîrstă, într-un cult al cinstitii eroilor lor. Este un tip de altruism autonom.

*** Crezi că ceilalți copii te invidiază că n-ai și ei un erou?**

Cele 51 de opinii emise la întrebare s-au structurat astfel: 62,75% nu, nu mă invidiază; 11,76% da, mă invidiază; 11,76% nu știu dacă mă invidiază; 13,73% alte răspunsuri.

Răspunsuri semnificative:

"Dacă ar avea și ei un erou ar vedea că e de greu este" (băiat, 13 ani);

"Ce rost ar avea atîta suferință?" (băiat, 16 ani);

"Nu, nu cred. Dacă au suflet își dau seama că un erou înseamnă mult mai puțin decît un părinte în viață" (fată, 17 ani);

"Unii copii mă invidiază deoarece noi am plecat de foarte multe ori în tabere, iar alții mă compătimesc, știind ce înseamnă să trăiești fără un părinte de la vîrsta de 8 ani și 4 luni" (fată, 10 ani).

*** Dar tu îi invidiezi pe ei?**

În majoritatea opiniilor emise (62%) se declară că urmașii eroilor îi invidiază pe ceilalți copii care au familii întregi.

*** De ce?**

Dintre cele 36% de opinii în care copiii de eroi au declarat că "nu-i invidiez pe ceilalți copii", 60% sînt de tipul "oricum, nu mai contează nimic acum" sau "viața nu mai are nici un sens". Categoria răspunsurilor "da, îi invidiez" au în majoritate (66,66%) ca motivele de aserțiune de genul "îi invidiez pentru că au părinți/frați".

Răspunsuri semnificative:

"Îi invidiez deoarece ei au tot ce mie îmi lipsește" (băiat, 16 ani);

"Cred că ei sînt întotdeauna fericiți" (fată, 17 ani);

"Îi invidiez pentru că vorbesc de mine și în spate mă înjură, iar cînd mă duc la tata, rîd" (fată, 15 ani);

"Alții își bat joc de mine și rîd că nu am tată" (băiat, 11 ani);

"Uneori, cînd merg pe stradă, vîd copii care se plîmbă cu amîndoi părinții și atunci mă întristes" (fată, 13 ani).

"Ce ar trebui să facă alții pentru ca ție să-ți fie mai ușor să trăiești fără eroul tău?"

În majoritatea opiniilor emise (55%) se afirmă că "nu se poate face nimic, în sensul că nimic nu-l poate înlocui pe erou".

Prin urmare, ceilalți sînt inutili într-o astfel de situație din perspectiva copiilor.

O astfel de afirmație este încadrată cu o doză de amărăciune, specificată astfel în alte opinii (măcar) să vină oamenii la mormintele lor din Cîmîțirul Eroilor, să-i înțeleagă pe copii mai mult, să-i consoleze, să-i ajute la diferite treburi, să nu pîngărească prin jurnuri amintirea eroilor, să fie pedepsiți cuigații.

Răspunsuri semnificative:

"Ceilalți să ne acorde mai multă înțelegere, să-și dea seama că noi nu mai sîntem aceiași, că am trecut prin lucruri mult mai îngrozitoare față de cele prin care trec copiii de vîrsta noastră" (băiat, 18 ani);

"La școală, copiii să nu mai fie atît de răi cu mine" (fată, 12 ani);

"Aș fi mulțumit ca acei -alții- barem să vină să vadă Cîmîțirul Eroilor" (băiat, 17 ani).

*** Ce meserie ai vrea să ai cînd vei fi mare?**

Din cele 45 de opinii, mai mult de un sfert (26,66%) se referă la meseria pe care le-au practicat sau și le-ar fi dorit eroii: ospătar, soferiță, vînzător, plutonier-major în armată, inginer, doctor, procuror, coafeză.

Cei care și-ar alege meseriile sub influența obsesiei eroului lor o fac din motivele: avea și eroul meseria respectivă, meseria i-ar fi plăcut și eroului (lucru aflat din discuțiile cu el, anterior morții), ar putea să-i ajute pe erou (jurnalistă) sau să-l răzbuie (polițistă, ofițer în armată).

*** Ce te ajută cel mai mult să ai o viață mai ușoară în lipsa eroului tău?**

S-au emis 141 de opinii, structurate astfel:

1. Credința în Dumnezeu (indice 102)
2. Blîndețea mamei (91)
3. Mersul la cîmîțir la mormîntul eroului (65)
4. Ajutorul prietenilor (20)
5. Ajutorul statului (7)
6. Ajutorul vecinilor (1)

* Crezi că este vreo deosebire între moartea unui om obișnuit și moartea unui erou?

Majoritatea copiilor de erou (68%) afirmă că "există o deosebire". O treime din ei nu vîd nici o deosebire între cele două tipuri de moarte.

*** De ce?**

Motivațiile la varianta de răspuns "nu" sînt de genul "moartea este aceeași pentru toți".

Un răspuns interesant din această categorie este: "Și eroii, înainte să moară, au fost oameni obișnuiți" (băiat, 15 ani).

Tipuri răspindite sînt "Eroul moare pentru interesul țării și al poporului, nu moare în pat, bolnav" (băiat, 16 ani) și "Eroul luptă și moare ca un erou" (fată, 13 ani).

În total, din cele 33 de aserțiuni, aceste două tipuri reprezintă 51%.

Cele mai semnificative sînt răspunsurile copiilor care construiesc imaginea unui erou-daișion sau a unui strigoi, adică un simțez care locuiește în ajun la coruri și face, în calitatea lui de erou, îngâ-

Foto Ovidiu Băgălin

tura dintre cei de pe pămînt și cei din ceruri. Aceste aserțiuni sînt în număr de 9 (aproape o treime) și ele stipulează că eroul este cineva pe care nu-l poți uita; e "apropiat", nu moare "ca un mort", ci moare luptînd; deși nu trebuie să moară, el riscă să moară; moare rar; de fapt, trăiește.

Răspunsuri semnificative:

"Pe erou nu-l poți uita" (băiat, 12 ani);

"Pe un erou îl cinstește țara, pe un om obișnuit îl cinstește numai familia lui" (fată, 10 ani);

"Un erou este un om mai apropiat decît un om obișnuit" (fată, 13 ani);

"Un erou luptă pentru pace, în timp ce un om obișnuit moare ca un mort" (băiat, 13 ani);

"Un erou are o moarte mai grea decît un om obișnuit" (fată, 14 ani);

"Eroul moare pentru că și-a riscat viața, pe cînd un om obișnuit moare pentru că a trebuit să moară" (fată, 14 ani);

"Omul obișnuit este mort, eroul trăiește" (fată, 8 ani);

"Eroi mor rar" (fată, 15 ani);

* Dacă aceeași zîna bună de care vorbeam la început îți-ar oferi daruri pentru mama văduvă (tatăl văduv), ce i-ai cere pentru ea (el)?

Răspunsuri semnificative:

"Îi doresc mamei o moarte identică cu a tatălui meu, pentru a se relăta în lumea cealaltă" (băiat, 12 ani);

"Îi doresc mamei să moară o dată cu mine" (băiat, 12 ani);

"Să fim alături de el" (fată, 14 ani);

"Aș dori să am o viață lungă" (fată, 10 ani);

"Întîi i-aș întreba pe erou ce-și dorește și apoi i-aș spune zinei bune ce să-i ofere mamei" (băiat, 14 ani);

"Mama să aibă viață veșnică" (fată, 14 ani);

Copiii de vîrste mici (7 ani) îi doresc mamei obiecte. Astfel, un băiat, după ce i-a cerut zinei pentru el o mașinuță, o macară și un bibelou, i-ar cere zinei pentru mama un tort, o floare și o motocicletă. Un alt băiat de 7 ani îi dorește mamei obiecte de vestimentație: rochie, pantofi, haină.

O altă categorie de copii se dovedesc altruști în ceea ce privește situația mamei, prin empatie, reacționînd la durerea ei. Ei îi doresc să nu mai plîngă după tata, să aibă alinare, să nu mai sufere, să se consoleze, să aibă liniște.

Alți copii se oferă ei "cadou" mamei din partea zinei, pentru a o ajuta să depășească greutățile vieții: "Mama ar dori ca eu să nu sufăr prea mult"; "Mama și-ar dori copii recunoscători"; "Mama să aibă parte de dragoste de la copii"; "Mama să fie fericită cu mine"; "Să mă iubească mult mama mea"; "Să fie totdeauna lângă mine"; "Să fie alături de mama".

Concluzii

Copiii din "tabăra tristă" sînt în acest moment inadaptați social. "Obsesia eroului" îi îndepărtează de o societate pe care ei o vîd străină și insensibilă la chinurile lor și ale văduvei marelui defunct. Distanța cognitivă le sporește un tip de ostilitate internă care se materializează în mentalitățile altruiste, metafizice și religioase. Deocamdată singura lor formă de a-și alina durerea pricinuită de moartea eroului este triada de "evadări" Dumnezeu-mama-Cîmîțirul Eroilor.

Pe fundalul izolării sociale accentuate, datorată atît reacțiilor de profanare a memoriei eroului de către unii membri ai societății externe cit și unui soi de autoizolare provenind dintr-o mentalitate culturală specifică - "în astfel de situații nu te poate ajuta nimeni" -, copiii de eroi se simt totuși bine într-o comuniune: "Asociația urmașilor eroilor martiri ai Revoluției române din Decembrie 1989".

Din păcate, în acest moment comuniunea nu este atît de bine încheată și atît de coezivă pentru a le putea asigura un confort psihic normal.

Într-un fel, situația este explicabilă: este un grup care s-a clădit în normele durerii și ale suferinței, un grup care are ca principal scop constituirea unui veritabil și decent ritual de cult al eroilor. Este normal ca cei ce construiesc acest rit să fie stresați și iritabili. În vacanțe, societatea oferă copiilor de eroi cite o "tabără tristă".

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

Abonamentele facute la redacția "22" sînt mai ieftine decît cele prin RODIPET.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTETI CUMPARA DIN STOC:	Costul abonamentelor trimestriale cu reducere este:	Cei interesați sînt rugați să trimită adeverințe corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București , cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare . Adeverințele sînt valabile un an de zile.
	1.700 lei cu ridicare de la redacție. 2.000 lei cu expediere prin poștă.	Sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE IN EUROPA DE EST și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.
Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44. Anii 1991, 1992, 1993. Exemplarele vechi sînt comercializate la prețul actual al revistei.	Costul abonamentelor trimestriale integrale este:	Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont 45101532 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.
	2.300 lei cu ridicare de la redacție. 2.500 lei cu expediere prin poștă.	Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DE ÎNȚINUT POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Membri de onoare ai Academiei

MATTEI DOGAN

Reprezentarea proporțională favorizează extremismul și polarizarea

N. 16 octombrie 1930. Studii de filosofie, istorie. În 1953 se stabilește în Franța. Doctorat în sociologie la Sorbona. Director al Consiliului Național de Cercetări în Sociologie de la Paris. *Visiting professor* la Universitatea din Torino (1967), Indiana (1971), Yale (1972), Institutul de Statistică Matematică din Tokyo (1975), Univ. din Florența (1989). Președinte al Comitetului de Sociologie Ecologică și al Asociației Științelor Politice (din 1986). A fost ales Membru de onoare al Academiei Române, la 10 noiembrie 1992, iar ceremonia de acordare a onorurilor academice a avut loc în data de 2 iunie a.c. Dintre cele 30 de cărți, prima, "Analiză statistică a democrației parlamentare din România", a apărut în 1946. Alte opere: "Comparing Pluralist Democracies", "Sociologie politique comparative", "L'innovation dans la science sociale". *Profesorul Mattei Dogan a participat la conferința cu titlul "Reconcilierea națională", care a avut loc la Facultatea de Drept, în zilele de 3 și 4 iunie 1994.*

Domnule profesor, vă rugăm să ne spuneți cum vă-ați integrat în mediul universitar american?

Nu am avut nici o problemă de adaptare pentru că am abordat cunoștințele mele despre ceea ce au în comun țările europene. La început a existat problema limbii, dar ea s-a ameliorat progresiv.

Cum regăsiți sociologia românească?

Sînt impresionat de renașterea rapidă a cercetării sociologice românești, care ani de-a rîndul a fost obstrucționată.

Considerați că noua cercetare este în continuarea tradiției profesorilor Dimitrie Gusti și Henri Stahl?

Între Gusti, Stahl și situația actuală este o întrerupere, un vid, din motive pe care care nu mai trebuie să le amintesc. Dar există un număr mare de cercetători care au avut privilegiul de a-l cunoaște pe Stahl și de a beneficia de cunoștințele lui. Putem spune că este o continuare în spiritul și metoda tradițională a școlii sociologice românești.

SORIN STATI

N. 1 februarie 1932, București.

Studii superioare: Facultatea de Filologie, secția Clasică, Universitatea București. Doctorat în filologie la Universitatea București. Doctorat de Stat la Sorbona.

Activitatea didactică în România: În 1968 e șef al Catedrei de Lingvistică generală la Facultatea de Limba și literatură română (Univ. București). Din 1984 este "Professore ordinario" la Facultatea de Litere a Universității din Padova. Din 1990 a ținut cu regularitate cursul de lingvistică generală și aplicată la Școala Superioară pentru interpreți și traducători din Forlì. Numeroase studii și volume de lingvistică publicate în reviste științifice sau la edituri de prestigiu din Europa. A fost ales Membru de Onoare al Academiei Române, la 8 septembrie 1993, iar ceremonia a avut loc în 31 mai 1994.

Care este opinia dvs. față de problema interdisciplinarității, dat fiind că ați scris o carte referitoare la această temă?

Cînd facem cercetare (se înțelege, cercetare novatoare), chestiunile se pun la intersecția mai multor discipline. Nu există probleme pure de științe sociale, sau de economie pură, sau de sociologie pură. Am scris o carte asupra interdisciplinarității ("L'innovation de la science sociale") în care am explicat că lumea interdisciplinarității este o lume confuză pentru că realitatea apare în colaborarea între specialități, nu se reflectă într-o disciplină în sine. Această problemă a existat mereu, dar este mai evidentă astăzi, cînd există o evasi-specializare care duce la multiplicitatea cercetării. În antropologie, arheologie, în studiul preistoriei, de exemplu, științele naturale își aduc o importantă contribuție la descoperirile științifice prin analiza chimică, prin analiza structurilor cristaline etc.; tot astfel, științele naturale își aduc contribuția la științele sociale.

Dvs. ați scris o carte de analiză statistică a activității parlamentare din România în perioada interbelică. Care credeți că este principalul principiu al existenței unei vieți democratice?

Pentru a avea un regim democratic stabil și eficient trebuie să existe o lege electorală care să favorizeze formațiunea majoritară coerentă. Am preconizat necesitatea apariției unui sistem electoral în două tururi care mi-a părut că favorizează partidele de centru (care sînt de preferat față de partidele extremiste).

Credeți că situația din România de după 1989 este compatibilă cu democrația?

Este evident că libertățile fundamentale sînt respectate. Societatea românească a evoluat spre democrație, dar apare riscul fragmentării opiniei publice. Eu revin la problema legii electorale, care ar trebui să evite proliferarea micilor grupuri politice și extremismul.

Există acest pericol în România și în Europa răsăriteană?

• El există peste tot acolo unde a fost adoptată reprezentarea proporțională, care favorizează extremismul și polarizarea.

Cum regăsiți România după atîția ani de cînd ați plecat din țară? Este acum pentru prima oară cînd veniți?

Este pentru prima dată cînd vin în România. Nu se poate compara cu situația de acum 50 de ani, dar un bun observator a spus că este o ameliorare considerabilă în acești ultimi ani, și să sperăm că ea va continua. Cred că speranța țării se află în minile acestor tineri care acum se formează. Generația de 20-25 de ani este evident că este cea care va reclădi România peste 15 ani.

Vă pun o întrebare indiscretă pentru care îmi cer scuze. De ce nu vorbiți deloc românește?

Cînd am plecat, eram relativ tânăr și am intrat în mediul universitar, unde toți colegii mei erau francezi, vorbeau franceza. În timpul acestor 47 de ani nu am avut ocazia să vorbesc și nici să citesc românește. Este dificil, după atîția ani, să regăsească cuvintele în mod spontan. Este un fenomen bine cunoscut acela al păstrării în memorie a unui anumit fond de cuvinte și numai după câteva săptămîni nu pot să îmi găsesc cu ușurință aceste cuvinte.

A consemnat CORINA TUCU

N. 25 martie 1913, Topora (jud. Giurgiu). Seminarul Central și Colegiul Național Sf. Sava din București. Facultatea de Litere și Filozofie a Univ. București (1933-1938), unde l-a avut profesor, printre alții, pe Scarlăt Lambrino (fost director la Academia de Roma în perioada 1941-1947, profesor la Facultatea de Litere din Lisabona și membru corespondent al Academiei Portugheze pînă în 1964, cînd a decedat).

Și-a început activitatea arheologică în România, prin participarea la șantierul de săpături arheologice de la Histria (primul șantier-școală al arheologiei clasice românești), de sub conducerea lui Scarlăt Lambrino.

Obținind o bursă de studii la Academia de Roma (1939-1942), și-a continuat studiile cu profesorul Gaetano de Sanctis și Scarlăt Lambrino. În continuare a desfășurat o intensă activitate arheologică în Sicilia și Basilicata din Lucania, preocupându-l atît fenomenul colonizării grecești, cît și al relațiilor reciproce, interculturale dintre greci și autohtoni (lucani). L-a continuat în această direcție pe V. Părvan, însă cu mijloace moderne de cercetare, oferite, printre altele, de prospecțiile aerofotografice.

În Sicilia a efectuat săpături la Gela, Syracuse, Lentini și în teritoriile lor rurale, iar în Basilicata, pe lângă săpăturile din cetățile grecești de la Metapont (Siris-Heracleea și Sibaris), a creat și noi muzee la Metapont, Matera și Melfi. Bogata sa activitate de cercetări pe teren a determinat forurile în drept ale Italiei să-i încredințeze în 1964 funcția de superintendență arheologică a regiunii Basilicata și în 1971 a Pugliei. În acest context se înscrie și neobosită sa activitate la organizarea reuniunilor științifice internaționale (Convegno de la Taranto), la care au participat și arheologii români. Din 1958, fondatorul și directorul Aerofototelei Naționale a Italiei din cadrul Ministerului Bunurilor Culturale și Ambientale. O mențiune aparte o merită editarea în 1971 a primei hărți arheologice a Italiei și Siciliei, pe baza cercetărilor de teren și a detectărilor aerofotografice. În paralel a ținut cursuri anuale pentru specializarea arheologilor italieni și străini la Fundația Lerici și la Institutul Central de Restaurare de la Roma. În 1971 a fost chemat să predea la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Lecce, unde a îndeplinit și funcția de Director al Departamentului de arheologie și istorie antică.

Bogata activitate de cercetare științifică a profesorului Dinu Adameșteanu, desfășurată timp de peste 50 de ani în Italia, se reflectă în numeroasele studii din domeniile arheologiei coloniilor grecești și legăturilor acestora cu autohtonii, al topografiei și urbanisticii din Italia și Sicilia și al fotografiilor aeriene din arheologie, la care se adaugă și lucrări privitoare la Asia Centrală, precum și la grecii și autohtonii de la Pontul Stîng. Un loc aparte îl ocupă volumul "Basilicata antica. Storia e monumenti" din 1974, tradus și în limba română în 1983, cu o prefață a academicianului Emil Condurachi.

Membru de onoare al Academiei Române (ales la 10 noiembrie 1992). Ceremonia de acordare a onorurilor academice la 31 mai 1994.

Prof. dr. doc. MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA
Membru corespondent al Academiei Române
20 mai 1994

Vuk Drašković este președintele coaliției DEPOS, principala forță de opoziție din Serbia. În iunie 1993 a fost arestat împreună cu soția sa din cauza opoziției manifestate față de președintele Serbiei, Slobodan Milošević. În perioada de detenție a fost supus la numeroase violențe. A fost eliberat după două luni, în urma presiunilor internaționale. Este totodată un scriitor bine cunoscut în Serbia, ale cărui scrieri au fost adesea criticate pentru nuanța naționalistă. Este considerat unul dintre intelectuali care au vehiculat ideea Serbiei Mari. Discursul lui, pregătit pentru "Al doilea congres al intelectualilor sârbi" (23-24 aprilie 1994, Belgrad), e deosebit de sugestiv privind evoluția poziției liderilor politici din opoziție în problema războiului. După primele fraze, Vuk Drašković a fost huiduit și întrerupt. Textul integral a fost publicat de toate ziarele independente și transmis de posturile de radio și televiziune.

Nu m-aș afla aici dacă nu aș fi conștient de faptul că unul dintre dvs., prezenți aici, care vă dați drept intelectuali sârbi, doriți în continuare să transformați cuvintele și visele dvs. bolnave într-o realitate înșingărată. Am venit ca să vă spun: "Oamenii aceia trebuie opriți!"

Această adunare, intitulată "Al doilea congres al intelectualilor sârbi", este organizată de aceleași persoane care, cu doi ani în urmă, la Sarajevo, au creat "Primul congres al intelectualilor sârbi". Un congres nu avea însă nimic de-a face cu o adunare autentică, unde se reunește persoane înțelepte și responsabile. A fost, dimpotrivă, un "forum" al celor mai irresponsabile discursuri, un hazar al patimilor de joasă speță. Ele au servit drept bază războiului murdar ce avea să înceapă curând. Nu le voi reaminti acestor "intelectuali" ai războiului din Sarajevo vorbele rostite atunci, dar vreau să le readuc aminte de rezultatele acestui "sîrbism" și ale acestei "sîrbității".

Da, știu prea bine că apocalipsa trăită de locuitorii din Bosnia și Herțegovina nu îi interesează absolut deloc. Nu sînt preocupați decât de cauza noastră, de "cauza sîrbă". De ce ar fi conștiința și inima lor turburate de victimele, refugiații și ruinele non-sîrbilor? De acord, domnilor. Voi proceda așa cum doriți. Vom vorbi despre sârbi, de vreme ce doar de ei vă pasă. Însă rezultatul războiului dvs. și al "apărării intereselor naționale sîrbești" a fost tot ce se putea mai distrugător pentru sârbi, fie ei de pe malurile Drinei sau din alte părți ale lumii.

Boșevismul a corupt intelectuali sârbi

Înainte de congresul dvs., Sarajevo era, după Belgrad, cel mai mare oraș sîrb. Un milion și jumătate de sârbi trăiau în Bosnia și Herțegovina, iar consiliile administrative, conform rezultatelor alegerilor din 1990, aveau o putere locală asupra a circa 65% din teritoriul acestei republici - pe atunci încă iugoslavă -, a cărei hartă etnică semăna cu o adevărată piele de leopard. Atunci ați apărut dvs., domnilor, în chip de "salvatori". Boșevismul v-a corupt și v-a luat mințile, atribuindu-vă o importanță pe care alții n-aveți nimeni care să vă dea o lecție. Atunci ați avut-o niciodată; el v-a alimentat vanitățile și a făcut să rezbucnească focul mesianismului din concepțiile dvs. Avizi să punți mina pe medalii de "învățători ai națiunii", ați tratat poporul sîrb ca pe o turmă pe care voi, "ghizi spirituali", aveți menirea să o mînați din urmă. În realitate nu ați fost decât mercena-

VUK DRAŠKOVIĆ

Războiul "apărării intereselor naționale sîrbești" a fost distrugător pentru sîrbii din întreaga lume

rii unei strategii și ai unei idei care s-a dovedit, din toate punctele de vedere, puternic anti-sîrbă. Astăzi sînt cu 40% mai puțini sârbi pe teritoriul Bosniei și Herțegovinei decât înainte de război. Unii s-au refugiat în Serbia și Muntenegru, alții au emigrat. Majoritatea, fără speranță de întoarcere. Iar morții? Cîți au murit? Cifra este "secret de război". Acest secret vi-l dezvălui eu, prezentîndu-vă un exemplu. În Nevesinje, o micuță comună, au pierit 400 de sârbi, dintre care 100 tineri, fii unici. În Herțegovina, cînd moare un soldat se pune un drapel negru pe acoperișul casei. Cînd moare fiul unic se pun spini pe prag - simbolul unui cămin stîns pentru todeauna. Cîte astfel de cămine în Nevesinje, Bratunac, Vukovsko, Ljubinje? Și de ce? Pentru că sîrbii să dețină puterea în 51% din teritoriul în ruine al Bosniei și Herțegovinei (acesta este procentajul acceptat la Geneva), pentru a fi nevoiți să părăsească malurile tuturor râurilor importante în afară de Drina, pentru a pierde toate marile orașe în afară de Banja Luka, pentru a rămîne fără nici o uzină mare, fără nici o șosea importantă, fără nici o mină? De ce? Pentru a pierde tot ce aveau înainte de război, pentru ca un sat să devină capitala Republicii Sîrbe, țara pietralor și a stîncilor? Oare sîrbii din Bosnia și Herțegovina și-au sacrificat viețile pentru un ideal care constă în închiderea celor două "state-sorori" într-un lagăr mondial, în mizerie și fără un singur aliat în lume? Cine va trăi și din ce se va trăi în această Republică Sîrbă? Va fi nevoie de o jumătate de milion de soldați doar pentru apărarea frontierelor, care se întind pe cîteva mii de kilometri. Aproape toți bărbații apți din Republică.

Știu ce-mi veți răspunde, parcă vă auz: Republica Sîrbă se va uni cu Serbia. Poate că se va uni, dar nu cu Serbia, ci cu ce va mai rămîne din ea. Din pricina războiului și a sancțiunilor, din pricina disperării și fiindcă nu au acceptat mizeria și moartea pentru "interesul național", 400.000 de persoane, majoritatea tineri cu studii, au fugit deja din "fortăreața națională" a șefului vostru de Stat Major. Dacă sancțiunile și regimul vor rămîne neschimbate, vor pleca toți cei care vor putea. Atunci nu va mai fi Serbia, ci rămășițele Serbiei, o ruină, o pradă ademenitoare și un poligon al războiului și fragmentării.

Erați conștienți, domnilor, pe vremea "congresului" din Sarajevo, de prăpastia pe care o săpați și de prețul pe care aveam să-l plătim? Erați conștienți unde avea să ducă "patriofilia" dvs.? Dacă nu, atunci încetați să vă numiți singuri "intelectuali sârbi". Dacă erați conștienți de toate acestea, atunci sînteți niște monștri, care pentru un salariu murdar și o glorie personală înșingărată au împins poporul nostru către cea mai mare nenorocire din istoria lui. Iar dacă, dimpotrivă, abia acum

afiați acest lucru, cel mai bine ar fi să tăceți. Sîrbii nu au nevoie de voi ca să știe cine sînt și cine au fost înainte, unde au fost ucși și de cine.

Prin acest război, numele sîrbilor a ajuns în Cartea rușinii

Înainte de război, în Bosnia și Herțegovina, în Croația nu exista nici o familie de sârbi care să nu fi avut pe cineva ucis bestial la Jasenovac sau la Jadovno, aruncat în grote sau în riu, ars în cuptoare. Peste un milion de nevinovați au fost omorîți fără altă vină decât cea de a se fi născut sârbi. Fiecare cîmin, fiecare nume de familie sîrbească încheia în el propria Golgotă. Nimeni nu a uitat crimele cărora sîrbii le-au fost victime, dar nu a existat niciodată nici o urmă de isterie colectivă sau de dorință de răzbunare. Pînă la războiul acesta blestemat, numele sîrbilor nu figura în această Carte. Poporul nostru era înscris într-o altă, cea a Mielului, pecetluită cu cele șapte pecetei ale lui Dumnezeu, așa cum arată Ioan.

Iar acum, din nefericire, iată că și numele sîrbilor se găsește în Cartea rușinii. Cei care afirmă cu mîndrie pînă de curînd că nu sînt sârbi, ci comunași, au antrenat poporul sîrb într-o luptă "pentru interesele naționale". "Răzbunarea!" - este deviza lor. Cucerirea și păstrarea puterii, asigurarea propriei promovări și o glorie înșingărată - sînt singurele lor interese.

Grăție televiziunii - a televiziunii înainte de toate - au trecut la ofensivă, sub stindardul "sentimentului național sîrb", ajungînd să anthileze memoria istorică, religioasă și culturală a sîrbilor. În numele poporului sîrb s-au făcut auzite cuvinte pe care această națiune nu le-ar fi pronunțat niciodată, care nu i-au aparținut nicînd. Evident, acestor declarații non-sîrbe le-au urmat acte non-sîrbe.

Spuneți ce vreți, dar nu-mi spuneți că sîrbii au fost siliți să riposteze pentru că ustașii au pus din nou mina pe arme, pentru că au deschis din nou grotele și lagărele, pentru că au reînceput să măcelărească femei, copii, bătrîni, prizonieri.

Este adevărat că, în 1991, ustașii au

reluat drumul trasat în 1941. Dar nu este mai puțin adevărat că, în 1991 în Croația și în 1992 în Bosnia și Herțegovina, sîrbii au pus și ei mîna pe aceleași arme, adeseori primii, că au început și ei purificarea etnică, au aruncat în aer moschei și biserici, au lansat sute de mii de obuze asupra orașelor.

Și pentru a se justifica, au tot repetat: ei sînt inițiatorii acestui război; la o cununie, la Bascarsija, au ucis un invitat sîrb. Este oare un motiv, sau e doar un pretext penibil? Dacă e un motiv, atunci să acceptăm, în aceeași logică, minciuna musulmanilor care ne acuzau pe noi, sîrbii, că am provocat măcelurile de la Jasenovac și Jadovno, de vreme ce noi l-am ucis pe deputatul lor, Radić, în plină Adunare.

Purtăm o luptă tristă și înșoitoare împotriva existenței noastre seculare

Iată cum, în acest război atroce care încă mai durează și al cărui sfîrșit este greu de întrevăzut, marea, divină frontieră care ne delimita, care făcea diferența între Cartea rușinii și Cartea Mielului, a fost total și din toate punctele de vedere desființată. Este doar o părere - și doar în capul acelor sârbi care sînt prea puțin sârbi - ideea că ne luptăm cu dușmanii sîrbimii. În realitate, războiul pe care îl purtăm este o luptă tristă și înșoitoare împotriva esenței înșoase, a existenței noastre seculare.

Unii dintre dvs., domnilor, nu ați înțeles încă acest lucru. De aceea și acum, după tot ce s-a întîmplat, vă mai adunați pe platourile blestematei "TV-Bastilia", îndemnînd la război împotriva lumii întregi. Întroaga planetă este, desigur, Răul Incarnat, care vă învidiază și vă urăște, pe voi și sonetele pe care le recitați pentru "Trebinje, orașul sîrb eliberat". De cine ați eliberat Trebinje, domnilor? L-ați eliberat de trebinieni, de locuitorii lui. Așa cum ați eliberat Sarajevo de sarajevani și Zvornik de populația sa! Dați o raită prin Sarajevo, de ce nu vă duceți? De ce pe sîrbii din Sarajevo, care sînt mai numeroși decât cei de pe malurile Miłjackei și din toată Herțegovina de est și asupra cărora ați lansat obuze de pe colinele învecinate, îi numiți "sîrbii lui Alija"? Și voi ai cui sîrbii sînteți? În orice caz, nu ai sîrbilor, tăci pînă la voi neamul nostru nu a cunoscut această specie de indivizi.

Traducere de DOMNICA MACRI

Sarajevo, după "apărarea intereselor naționale sîrbești"

ALIN TEODORESCU

În viața politică românească personalitățile

- interviu realizat de Oana Armeanu -

Abia acum, după patru ani, se vede cât de importantă a fost Fundația Soros pentru România. Cum de ați avut intuiția asta încă din '90?

N-am avut nici o intuiție. George Soros a venit în jur de 10-12 ianuarie 1990, a fost unul din primii musafiri străini la Grupul pentru Dialog Social. Era în căutarea unui președinte de fundație și mi-a cerut mie să fac această Fundație. Eu nu știam ce e o fundație, de unde se alimentează, cum de cineva are atâția bani încât să dea și altora și să nu se îngrijească cum se cheltuiesc acești bani. Oferta lui a fost de un milion de dolari pe an, și în primul an, în '90, am reușit să cheltuiască doar 130.000. Nu știam să-i cheltuiască. De la un buget de 130.000 dolari în '90 am ajuns la un buget de 9 milioane dolari în 1994 - de fapt e mult mai mult, pentru că vin și obiecte, nu numai bani lichizi. Fundația e acum o instituție solidă, cu mulți oameni și deci cu multe probleme. Dacă în '90, '91, '92 principala nevoie era comunicarea, dezvoltarea mass-media, presă, radio, televiziune, cultivarea mijloacelor neoficiale de comunicare, neguvernamentale sau neetate, de la începutul anului '93 ne-am reorientat de la media către educație. Trei lucruri sînt importante: peste 10.000 de oameni au fost la conferințe, simpozioane, seminarii cu banii Fundației Soros. Altfel n-ar fi avut bani de avion, sau de cazare, sau de taxe; am plătit peste 5.000 de burse în străinătate; am finanțat peste 1.000 de organizații. Unele dintre acestea au fost niște eșecuri; altele însă, cum e, să spunem, școala de limbă engleză cu profesori din Anglia din Timișoara sau centrul de computer din strada Siretului, sînt modele pentru ceea ce trebuie să se întâmple în viitor în România. Ce m-a învățat Fundația a fost că, indiferent cîtii bani gestionezi, trebuie să fii mai atent la oameni decît la bani.

De ce credeți că George Soros v-a ales pe dumneavoastră să fiți președinte al Fundației?

Au fost mai mulți candidați.

Cine a mai fost candidat?

Nu știu.

Îl cunoșteți dinainte?

Nu auzisem de numele lui, habar nu aveam cine este. George Soros a venit la GDS, însoțit de Miklos Vasarhelyi, care fusese secretarul personal al lui Imre Nagy în timpul revoluției din '56. După înfrîngerea revoluției din '56, Miklos Vasarhelyi, împreună cu Imre Nagy fuseseră arestați și aduși în țară, unde au fost interogați de un ofițer român de Securitate, Valter Roman. Eu știam o parte din istorie și Miklos Vasarhelyi mi-a povestit restul. Miklos Vasarhelyi era, și este și acum, președintele Fundației Soros din Ungaria. Și, în fine, Soros mi-a explicat în zece minute ce vrea. Miklos Vasarhelyi m-a sfătuit să accept. Cred că George Soros a ajuns la Grup, în ianuarie '90, pentru că acolo era locul unde toată lumea străină venea, de la ambasadori și pînă la presă, și, cum eram președintele Consiliului de administrație al GDS, și stăteam de dimineața pînă seara, a dat de mine, din întâmplare probabil. Nu e nimic anormal în asta.

Cum funcționează imperiul acesta care este Fundația? Există o coordonare între țări sau fiecare președinte decide singur?

Fiecare fundație este independentă. Bugetele se stabilesc direct între președintele fiecărei fundații din Europa de Răsărit și George Soros. El dă bani din buzunar, sînt banii lui, nu sînt ai unei asociații sau ai unei societăți. Noi avem cea mai mare fundație, după Rusia.

E adevărat că Fundația din Polonia s-a desființat fiindcă cei care au condus-o au furat tot?

Nici vorbă. Contribuția lui Soros e mai mică decît la celelalte fundații pentru că polonezii au reușit să atragă și alte surse de finanțare. El dă bani din buzunar, sînt banii lui, nu sînt ai unei asociații sau ai unei societăți. Noi avem cea mai mare fundație, după Rusia.

Și aici în țară care e structura și strategia Fundației?

În '93 am schimbat procedura de decizie. Acum sînt 17 comisii și 45 de jurii. Comisia este un organism care are un buget, în care eu nu votez. La comisii se primesc cereri și se decide cui să se dea banii. Juriul primește cereri pentru un anumit tip de activitate, de exemplu burse la Universitatea Pennsylvania, și decide care din cei 400 de candidați ocupă cele 5 locuri puse la concurs. Juriul nu are un buget, are numai niște locuri pe care le ocupă, asta e diferența. Activitatea decizională a Fundației e îndeplinită de Consiliul național al Fundației.

43 ani. Președintele Consiliului de administrație al Fundației Soros pentru o Societate Deschisă și directorul Institutului de Marketing și Sondaje (înființat în 1991).

În urma sondajelor de opinie pe care le face IMAS, ce imagine aveți asupra vieții politice din acest moment de la noi?

Viața politică din România e normală pentru timpul și condițiile pe care le avem. A rămas un număr limitat de partide, nu mai sînt 180, cite au fost înregistrate, sînt 10-12 partide importante. Dintre acestea, unele n-au fost niciodată validate în alegeri, de exemplu PAC n-a candidat niciodată singur, PL '93 de asemenea, și nu știm exact care este de fapt baza lor socială și care este numărul lor de votanți potențiali. Partidele care au fost validate prin alegeri au început să-și facă o cultură organizațională. Asta înseamnă că au o anumită imagine despre ceea ce trebuie să devină ei în calitate de partid politic. Deci au început să se coaguleze ca organizații. Unele dintre ele vor avea un proces de coagulare mai lung sau vor dispărea, pentru că sînt tarate în structura decizională. Partidele din România sînt, fără nici o excepție, mai concentrate pe propria lor supraviețuire și organizare, pe propriul lor viitor decît pe interesul public. Poate că e normal, pentru că ele sînt într-o fază de formare și de stabilizare, și atunci au nevoie de mai multă energie pentru a se autogestiona, autoorganiza, decît de a vedea ce se întîmplă cu România. Este de prevăzut că va veni un timp cînd unul dintre partide; și acesta va avea foarte mult succes, va lua inițiativa și va pune interesul național deasupra interesului său. În momentul de față nu se întîmplă asta. Nimeni n-are un proiect de viitor, și aceasta este principala deficiență a partidelor politice în momentul de față. A doua deficiență este că nu se comunică cu publicul. Fiind concentrate asupra lor însele, partidele politice nu știu ce se întîmplă în public. De aceea, sondajele IMAS și IRSOP au fost un șoc, pentru că, sînd în birou, în capul unor dintre politicieni era că lumea a evoluat așa cum au crezut ei. Sînt doar niște sondaje, nimic altceva, cu o marjă de eroare de 3%, nu sînt profeții asupra viitorului. Sondajele au fost supralicitate, s-a început un fel de campanie electorală, au fost atacați cei mai

bine plasați în topul popularității, și uite așa, de două luni de zile, lumea politică românească are ce face de pe urma a două sondaje. Eu sînt foarte nerăbdător să văd rezultatele sondajului pe care îl va face IRSOP în iunie și reacția clasei politice. Dacă reacționează la fel, și iar li se pare că s-a intrat în campanie electorală, că "Năstase - patru case" e prea sus și Coposu e prea jos, înseamnă că mai au mult pînă să ajungă la maturitatea politică necesară pentru a conduce o țară. Dar dacă reacționează în sensul unui semnal venit din public care le spune cum sînt priviți, și încearcă să corecteze această imagine, atunci unii dintre ei sînt în mod cert pregătiți să vină la guvernare. Accentul în lumea politică românească cade pe personalități. O personalitate dă doar culoare unei instituții. Președintele unui consiliu de administrație sau al unei fundații nu poate să facă fundația singur, are nevoie de o echipă. Poți să spui că liderul dă un stil, dar nu coordonează întreaga organizare, nu dă conținutul. Or, în viața politică românească, personalitățile sînt mai importante din punct de vedere decizional decît propriile instituții, vocile lor sînt asimilate cu vocile organizațiilor, ceea ce slăbește organizația și întărește poziția de lider. Ori de cite ori ai lideri mai puternici decît organizațiile, ai o evoluție necontrolată. Instituția care se definește printr-un lider mai mult sau mai puțin autoritar este o instituție slabă. Liderii pot aduce 5% din totalul voturilor pe care le obține partidul, pot însă să piardă 80%. Caius Dragomir, de exemplu, candidatul PD la președinție, a dus PD cu 30% sub nivelul pe care ar fi putut să-l aibă. PD putea să obțină 14-15% dacă l-ar fi susținut pe Emil Constantinescu în 1992.

Cum vedeți evoluția partidelor în următorii ani?

Am făcut o prognoză în februarie sau în martie anul trecut în "Zig-zag" și nu-mi retrag nici un cuvînt. În '96, la următoarele alegeri, vor apărea limpede diferențele între capacitățile profesionale a organizațiilor, între cei care au început să facă politică cu gîndul că devin meseriași în politică și rîmîn în politică și cei care au nimerit sau au vrut să facă politică din alte motive. Vor câștiga partidele care vor avea mai mulți oameni dornici să se dedice politicii, respectiv interesului național. Cunoscuți oameni din diferite partide, de la PRM la PDSR, pe care îl observ de la distanță și văd cum devin meseriași în politică.

Cuni vă explicați popularitatea atît de mare a lui Adrian Năstase, arătată de ultimul sondaj IMAS?

Totdeauna Iliescu a fost bătut la popularitate de cineva. În '90, Roman a fost mai popular decît Iliescu, în sondaje. În '92, Stoiljan era mai popular decît Iliescu, în sondaje. În '94, Năstase e mai popular decît Iliescu, tot în sondaje, dar popularitatea nu e același lucru cu încrederea în capacitățile de guvernare. Roman era mai popular în '90, dar populația credea că Iliescu este cel mai bun conducător al României, ceea ce s-a văzut la vot.

Ce șanse credeți că o să aibă Iliescu la viitoarele alegeri?

Dacă viitoarele alegeri sînt pînă în luna octombrie și el candidează, câștigă.

Credeți că e posibil să renunțe să candideze în favoarea lui Năstase?

Nu. Iliescu are o imagine asupra interesului public, asupra viitorului României. Că eu nu sînt de acord cu imaginea lui, asta e altceva. Năstase are o imagine doar asupra interesului său personal. Iliescu s-a renunțat în favoarea lui Năstase? Niciodată!

Cum vedeți evoluția politică a României în următorii ani, ținînd cont și de experiența celorlalte țări din Est, unde comuniștii au revenit la putere?

Comuniștii au revenit la putere, dar nu mai sînt aceleași partide care au fost pînă în '89; nu mai susțin aceeași doctrină politică, nu mai au aceeași forță internă ca organizație, și nu mai există imperiul sovietic, contextul internațional e schimbat. De exemplu, Gyula Horn, care a fost ministru de Externe al guvernului Partidului Muncitoresc Maghiar, în februarie-martie '89 a deschis granițele Ungariei pentru refugiații din România și din Cehoslovacia. A făcut prima breșă de emigrație în imperiul sovietic. El este acum președintele unui partid care a câștigat cu o majoritate relativă alege-

sînt mai importante decît instituțiile

riile, cel mai bine plasat partid, dar nu este majoritar, va avea nevoie de o coaliție, probabil cu liber-democrații, cu dușmanii săi din timpul guvernării din '89. Și mai există încă ceva foarte important: au fost patru ani în opoziție, nu învățat să comunice cu publicul, să pună interesul public deasupra interesului lor ca organizație. Mulți dintre cei care au fost în partid pînă în '89 nu mai există, dar chiar dacă se produce o revenire a unora, nu mai sînt aceiași oameni. În România situația e puțin diferită pentru că la noi a venit Opoziția la putere ar însemna să vină la putere dreapta, sau extrema stîngă. Nu sînt convins că ei ar fi mai buni gestionari ai economiei și ai vieții publice românești decît sînt cei care pot fi acum considerați socialiști, social-democrați, PDSR. Dar această posibilă schimbare ar face PDSR să gîndească în termeni de opoziție, să se gîndească mai mult la interesul național decît la propriul lui interes. Înău Opoziția democratică mai are foarte mult pînă la a fi capabilă să bată PDSR în alegeri. Doi ani nu știu dacă le ajung, mai ales că nu fac nimic pentru asta.

Ce credeți despre propunerea de transformare a CDR într-un partid politic?

Ar fi bine, dar nu se poate.

În România, cu cît faci mai multă publicitate, cu atît vânzările scad

În interviul trecut din "22" ați făcut niște precizări asupra evoluției presei, care s-au adevărat în mare parte. Totuși, în privința unor publicații v-ați înșelat, "Meridianul", de exemplu, i-ați prezis că o să crească tirajul.

N-am luat în calcul prostia inimaginabilă a managementului de la "Meridian", neprofesionalismul cronic al oamenilor care au condus "Meridianul", nu ca ziar, ci ca afacere.

Iar "Evenimentul zilei" i-ați prezis un tiraj de 150.000.

Deși "Evenimentul" a scăzut la jumătate din cît era anul trecut în vânzări, este totuși ziarul cu circulația cea mai mare, însă va mai fi așa puțin timp. Nu e nici un motiv de bucurie. Problema majoră este faptul că "Evenimentul" nu are un competitor viabil. Am spus că "Adevărul" și "România liberă", dacă vor să crească, trebuie să schimbe drastic managementul. Ar trebui să dorească să fie cotidiene naționale - 60-70% din vânzările lor sînt în București. Dar ei nu vor asta, lor le e suficient locul unde se găsesc acum. "Adevărul" a crescut foarte mult în calitate. "România liberă" mai puțin, totuși e un progres și la ei.

De ce credeți că a dat faliment "Ultimul cuvînt"?

Au fost trei greșeli majore: 1. Echipa a fost construită după un model mercantil, respectiv "Veniiți la mine, că eu plătesc cel mai bine", nu s-a ținut seama de faptul că ziaristul bun vrea mai mult decît bani. Ziarul a fost făcut pe baza ideii că ziaristii pot fi cumpărați. Unii vin la bani mai mulți, și nu sînt de acuzat din cauza asta, dar cei mai buni nu. Echipa în sine n-a avut nici un ziarist de clasă. 2. Campania de publicitate. Cel care a proiectat campania trebuia să știe că în România cu cît faci mai multă publicitate, cu atît vânzările scad, pentru că

există în publicul românesc o idee care vine dinainte de '89: că publicitatea este făcută pentru a masca deficiențele unui produs. 3. Greșeala enormă este că s-au adresat unei tipografii care nu era capabilă să producă tirajul pe care ei îl doreau, putea să producă 10.000 pe oră. Adică pentru 100.000 trebuia să tragă 10 ore. Iar în subsidiar la această greșeală tehnică este faptul că s-au ocupat mai mult de campania de publicitate decît de campania de distribuție.

Ce șanse are "Tineretul liber"?

În forma nouă nu are nici o șansă, pentru că nu are nici o legătură cu publicul tînăr. Este un ziar pentru manajeri, femei de serviciu mai în vîrstă, demult la pensie, ziar de pensionari.

Credeți că locul "Evenimentului zilei" va fi luat de un ziar nou?

Nu. Două cotidiene naționale pot bate "Evenimentul zilei", dar au nevoie de mai multe schimbări. Probabil unul din ele efectiv îl va bate.

Cum vă explicați că la noi capitalul străin a pătruns foarte puțin în mass-media, comparativ cu celelalte țări din Europa centrală și de est? Există o legislație restrictivă?

Nu, nici vorbă. Încă nu a fost momentul pentru investiții mari. Capitalul uriaș care există în lume în momentul de față în mass-media - e comparabil cu capitalul din industrie, sau din servicii, sau din domeniul financiar - se îndreaptă spre acele piețe capabile să-l primească, să poată să aducă la o rată de profit normală o masă de profit majoră. Deci dacă acum vreau să investesc 100 milioane dolari în mass-media românească, nu am ce să fac cu banii ăștia. Abia acum a început să vină momentul în care mari investiții, de 30, 40 milioane dolari, pot fi făcute, în special în televiziune. Și deja s-a văzut că se pregătesc trei grupuri de televiziune importante, cu capital străin. Ce puteai să investești pînă acum? Două milioane de dolari? Cu o rată de profit de 10%, îi scoteai în 7-8 ani. Și cît scoteai, 200.000 dolari pe an? E o nimica toată.

Posturile de televiziune independente nu vor putea concura niciodată televiziunea națională

Credeți că "Tele 7 ABC" o să devină un concurent redutabil al TVR?

După cît îl cunosc pe Cărciog, în următorii trei ani va scoate un profit enorm. Problema e ce se întâmplă după trei ani. Niciieri în lume nu se poate concura televiziunea națională, cu excepția Statelor Unite, unde nu există o televiziune guvernamentală și concurează între ele diferite firme de televiziune. Dar televiziunea națională este principala sursă de informații despre Guvern, despre stat. Vor fi televiziuni, și sînt și în momentul de față companiile prin cablu, care ocupă spațiul de divertisment și uneori de informare, dar spațiul de știri nu.

Dar de la ce tiraj în sus este profitabilă o publicație?

Un cotidian local, la 8.000-9.000 tiraj e deja profitabil. Un cotidian central, la 35.000-40.000.

Oamenii au rămas tot mai mulți fără bani. Unii cumpărau înainte mai multe ziare și acum renunță treptat la ele.

Acum e provocarea, cînd oamenii cumpără un singur ziar, tu trebuie să ajungi în mina lui. De ce să te ia pe tine? Ca să găsească ce caută. Dar ce caută? Redactorii-șefi și ziaristii habar nu au ce caută publicul. De ce "Ecran magazin" și "TV satelit" se trag în 300.000-400.000 de exemplare? Dau ce trebuie publicului lor.

Totuși nu se poate ca presa să se restrîngă numai la publicații de acest tip.

Și publicațiile cu un număr mai restrîns de cititori pot deveni profitabile. Le-ar trebui însă un manager, un tip care vinde ziarul fără să-l intereseze ce conține. Partea editorială și partea de vânzări sînt totdeauna diferite la un ziar.

Ce șanse are presa regională?

Merge. "Monitorul de Iași" are 20.000 tiraj. Iașul e o ciudățenie. Patru cotidiene vînd fiecare cîte 20.000 de exemplare pe zi. În Cluj, oraș de aceeași mărime, nici măcar unul nu reușește să stea pe piață, "Mesagerul transilvan" a stat din cauza listelor "Caritas" și acum se tipărește de două ori pe săptămîină.

Ce e de făcut în condițiile actuale de prăbușire a nivelului de trai?

Reluarea creșterii economice, fără de care nu e posibilă o protecție socială adevărată. Ce protecție socială există la noi? Cum mă protejezi tu dacă economia țării, cea care produce șosele, automobile, ziare, export, import etc., merge din ce în ce mai prost? 15% din banii lui Soros s-au dus la taxe, Soros ar avea tot dreptul să vină în România și să-l întreb pe Văcăroiu: "Ce-ai făcut cu un milion și jumătate de dolari pe care ți-i-am dat eu ca taxe?". N. Văcăroiu i-ar răspunde: "Crans Montana". Nu există altă soluție decît reluarea creșterii economice. Asta înseamnă nu să stai cu producția la același nivel în timp ce aspirațiile și nevoile cresc, ci să crească producția. Nimeni nu se ocupă de creșterea producției la nivel național. Cei din sectorul privat se ocupă de creșterea producției la nivelul lor, dar dacă te uiți la "România liberă", nu vor să crească producția, vor să le crească vânzările, profitul, dar nu vor să publice și să vîndă 400.000 exemplare. Nu există o cultură pentru creșterea economică. Bani se fac în producție. Se mai fac într-un loc, dar noi n-avem capacitatea în cercetare, în inovații. Ce bani sînt 300 milioane dolari veniți de la FMI? În România sînt investitori acum, români, capabili să adune suma asta în trei luni de zile. Ar fi necesare 3 miliarde pentru refacerea comunicațiilor, sau pentru împinzirea țării cu autostrăzi, sau pentru schimbarea structurii bazei turistice. România poate produce acești bani.

Cum vedeți evoluția dvs. în următorii ani? Aveți ambliji politice?

N-am ce căuta în politică. Mie îmi place să fac, nu să reprezint. Pentru prima dată din decembrie '89 însă, aș sprijini pe oricine care ar prezenta un proiect cît de cît coerent pentru viitorul țării. Am alergat un an după 150 milioane dolari necesari dotării tuturor școlilor din România cu calculatoare electronice. Părea o caricatură, dar i-am găsit. Nimeni nu vrea să-i folosească: nici președintele, nici ministrul. Am răbdare. Va veni un alt ministru la educație. Asta e sigur. Guvernele se schimbă. Acesta e felul meu de a face politică, fără a fi politician.

CENTRUL SOROS PENTRU ARTA CONTEMPORANĂ anunță

PROGRAMUL ANUAL DE FINANȚARE 1994

• Formularele vor fi depuse la sediul Centrului Soros pentru Artă Contemporană, Str. Stirbei Vodă, nr. 1, C.P. 1-827, București, tel.: 311.21.92; tel./fax: 311.21.93 sau la sediile FUNDATIEI SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ din:

• Timișoara, Piața Victoriei 2, et. 3, 1900, tel./fax: 096/190.504

• Cluj, Str. Galaxiei, nr. 1/A, C.P. 73.3400, tel.: 095/150.163; fax: 095/197.121

• Iași, Bd. Copou 19, C.P. 6-1356, 6600, tel.: 098/146.935; fax: 098/147.100

• Destinate artiștilor, specialiștilor în artă sau institutiilor artistice, bursele oferite de CSAC constau într-un ajutor financiar ce se acordă pentru următoarele categorii de proiecte:

I. Proiecte din domeniul artelor vizuale contemporane:

1. Pregătirea unei expoziții sau a unei manifestări de arte vizuale.
2. Catalog al unei expoziții în curs de desfășurare, al unei viitoare expoziții sau retrospective, cu texte în limba română și engleză.

II. Domeniul educațional:

1. Finantarea de abonamente la publicații internaționale de artă pentru bibliotecile specializate de artă.

2. Suport financiar în organizarea de seminarii sau conferințe pentru artiști, istorici de artă, studenți, inclusiv licee de artă.
3. Suport financiar pentru participarea la cursuri post-universitare în domeniul artei.

III. Domeniul mediatic:

1. Sponsorizarea publicațiilor de artă (noi, precum și deja existente).
2. Sponsorizarea editării de cărți de artă, albume, broșuri etc.
3. Dezvoltarea proiectelor mediactice.

IV. Domeniul schimburi internaționale:

Suport financiar acordat instituțiilor în organizarea de expoziții sau conferințe avînd ca temă subiecte din arta contemporană.

TERMEN LIMITĂ DE PREDARE A PROIECTELOR: 31 AUGUST 1994.

Oamenii și șansele istoriei

Intre solidaritate și război

Este firesc ca o publicație să-și ofere paginile discuției purtate în jurul cărții sau a tezei de doctorat a unui membru al redacției (ori foarte apropiat colaborator al ei)? Aceasta a fost ultima temă de dispută la "22". Am considerat însă că "22" are deja o tradiție de solidarizare culturală: de la cele două numere consacrate lui Andrei Pleșu în februarie 1991 până la interviurile unor membri GDS ori prezentarea, din mai multe perspective, a cărții lui Matei Călinescu și Ion Vianu - un eveniment cultural, după părerea noastră. De altminteri, și alte reviste de prestigiu (cum ar fi "România literară") ne-au obișnuit cu analize critice ale cărților colaboratorilor lor.

Condiția prezentării unei teme (lucrări, autori) în revistă este valoarea acestora (acestora) și interesul prezentat pentru cititor. Nu văd, sincer vorbind, de ce, dintr-o podoare convențională, revista "22" să fie frustrată de semnătura competente ori de opinii garantate de probitatea intelectuală (chiar dacă reproșul adresat pe vremuri atât GDS cât și revistei "22", vizind elitismul - un gen de narcisism păstrat chiar și în clipele de interes față de problemele cetății - imi pare acum, în bună parte, întemeiat). De-a lungul timpului însă, "22" a îngăduit, mai mult decât se obișnuiește, și schimburi de opinii "pro" și "contra". Puține războaie s-au purtat în culise, majoritatea desfășurându-se pe scenă, sub luminile rampei. Dintre ele, fără îndoială, susținerea candidatului Opoziției la prezidențiale a fost nu doar cel mai spectaculos, ci și cel mai de durată: el pare încă în stare să se re deschidă, cu aceleași efecte pentru șansa Opoziției în alegeri, ca luptele din fosta Iugoslavia.

Așadar - "Patru ani de Revoluție".

Proba stilistică

a schimbărilor interioare

Personalitate implicată în reconstrucția societății civile, dar și în reconstrucția partidelor politice și în promovarea noilor lideri, Gabriel Andreescu are deja o imagine publică precis conturată - deci imobilă. Cartea evidențiază însă un traseu stilistic ce permite să întrevi schimbări interioare și modificări importante de interes. Spon traseu și nu evoluție pentru că textele cu caracter epic ("Fals portret de ministru" și "Decembrie '89", primele în ordine cronologică și oarecum singulare în carte cu această structură, evidențiază nu doar calități certe de prozator, ci și o "siguranță", ca după un îndelung antrenament. Opțiunea pentru fraze dinamice, cu verbul la modul personal, plăcerea propozițiilor scurte, deseori montate contrapunctic, dau alerte lecturii și îl caracterizează și ele pe acest personaj principal al cărții (autorul) - receptiv, decis, implicat, orgolios. Iți poți asocia și lui frazele aforistice cu subtext de confesiune ("oamenii devotați neamului poartă cu ei singurătatea alergătorului de cursă lungă"). Autorul are evident plăcerea formulărilor lapidare și, deschizând cartea la întâmplare, găsești repede exemple memorabile. De pildă: "Cine privește astăzi în cunoștință de cauză înapoi are de numărat mai ales oportunitățile pierdute. Dar nu este deloc clar dacă eșecurile lor exprimă neștiința sau mai curând lipsa curajului de a-și fi luat, atunci când puteau, destinul în mâini". Fizician de formație, manifestându-se în zona filozofiei, autor de studii de stilistică literară, comentator exact și nuanțat de literatură, sedus de domeniul juridic, față de care îl apropiase disidența, dar care prin activitatea de la APADOR-CH l-a marcat (lexical și sintactic), adept al interdisciplinarității, el are o mobilitate ce ar putea deveni riscantă dacă nu s-ar alia, mai totdeauna, cu profesionalismul. Mi s-a părut trist să constat în acești ani că o parte dintre noi au rămas închiși în propriul lor trecut, de star sau de victimă. Desigur, viteza istoriei îl va lăsa pe fiecare înfigurat în propriul său trecut, ca o larvă osificată din care fluturile nu va mai avea cum să iasă. În această privință, cred că Gabriel Andreescu va fi ultimul: capacitatea sa de regenerare este egalată doar de curiozitatea sa față de lume. Inițial, ea avea încercătura patetică a responsabilității dramatice. La el, contactele cu mentalitățile și standardele occidentale au dat roade. El a învățat mult în acești ani - de la lecția toleranței până la cea a judecării individuale a oamenilor în afara trecutului lor. A respectului pentru profesionalism, nu pentru discursul politic.

Grupul "22"

Noi, cei care, crescând în comunism, am reconstituit (treptat și incomplet) trecutul cultural prin eforturi de autodidact, prin lecturi continue, ca la un puzzle cu piese lipsă, am purtat (mărturisită sau nu) nostalgia solidarităților culturale de altădată, condiționate de existența unei prese libere în România. Iată însă că, nesperat, această experien-

ță ne-a fost dăruită și nouă. Este, desigur, stupid să trăiești cu gândul că fiecare gest al tău se reflectă în oglinda posterității sau să te lași înghițit de mitomania provincială care face ravagii la noi. În același timp nu are rost să ne ascundem nouă înșine că în acești ani am fost martorii (și uneori pionii) unei istorii accelerate. O "revelație" pe care o datorăm cărții lui Gabriel Andreescu. Cu atât mai mult cu cât îi știm foarte bine textele, care, însă, juxtapuse, au devenit altceva: o carte despre viața fiecărui dintre noi, cu amintiri diferite (așa cum cititorii își amestecă percepțiile cu ale autorului), despre viața colectivă a clădirii din Calea Victoriei 120 pe care nu degeaba subsecretarul de stat Mihai Ungheanu ar vrea s-o golească de instituțiile (respectabile) născute și crescute în acești patru ani: pentru că o parte din istoria nouă a României de după decembrie 1989 a făcut primii pași aici, în clădirea de lângă Piața Amzei, pe care tocmai de aceea au asediat-o în iunie 1990 mizerii. A fost deci o surpriză să descoperim într-o carte mica istorie trăită de noi, estinzându-se, căpătând credibilitatea documentului. În același timp am avut revelația că sîntem nu doar un grup de dialog social (destul de contestat), ci (în orice caz) o grupare culturală unită prin proiecte și obsesii comune - fie și cu abordare diferită. Cei din afară se deseori vorbesc despre "grupul 22" nu greșesc de fapt o denumire, ci denunesc o realitate.

Istoria a arătat și așa

Dacă această carte ne-a produs nouă acest șoc, se poate presupune că ea are calități de scriitură. Nu le voi enumera însă, așa cum nu voi intriza nici asupra calităților autorului (cea morală fiind prima amintită întotdeauna, prin starea specifică de admirație și/sau incomfort pe care o creează în jurul disidenței autentice). Aș spune câteva lucruri despre autor ca membru al unei grupări cum este cea a noastră. Două sînt trăsăturile care îmi vin primele în minte: desăvîrșita încredere pe care o inspiră (datorată inteligenței, onestității, promptitudinii, obsesiei pentru solidaritate, perceptibilității de altfel și în carte) și relativa incomoditate (datorată independenței de spirit, tenacității fără egal, care

unora le poate părea încăpăținare, atracției irepresibile pentru temele incomode dintr-un sentiment de responsabilitate și orgoliu și mai ales nouă tăți percepției sale). La vremea respectivă, o parte din articolele cuprinse în carte au șocat, au deranjat, au creat respingeri ori discuții nu doar cititorilor, ci și nouă, celor din redacție. Mai târziu le-am înțeles altfel necesitatea. Destul de puține sînt afirmațiile lui Gabriel Andreescu pe care timpul le-a amendat - dar niciodată total. Sochează, de pildă, azi calificarea lui Dan Iosif "un Robespierre al Revoluției", dar tot despre el, autorul nu uită să amintească, atunci, la 4 februarie 1990: "în seara de 28 ianuarie îi îndemna pe fesențiști la un pogrom împotriva demonstranților". Pentru perioada '90-'94, dintre toți cei aflați în jurul revistei, Gabriel Andreescu este singurul care a consensat toate momentele esențiale și a încercat să portrețizeze oamenii, pentru că, după cum singur o spune: "în acești patru ani (...) personalități cărora semenii le ofereau o patetică încredere, alții care ajunseseră în poziții de decizie, minuscule coaliții de persoane au schimbat sensul proceselor prin care treceam. Trăsături de caracter, mici nuanțe de informație și inteligențe, incidente biografice și-au pus amprenta asupra destinului colectiv... Nu cred că greșesc afirmând că oamenii nu au fost la înălțimea șanselor oferite de istorie". De aici frecvența tipologiilor pe care le construiește lapidar și cit se poate de nuanțat. Cit se poate: pentru că orice portret literar (mai ales în câteva rînduri), chiar atunci cînd prinde trăsături importante (privirea rînită, de pildă, a lui Andrei Pleșu, pe care strălucitoarea sa apariție o ascunde), e doar o schiță pe care cel desenat o va percepe ca o caricatură. Mîna care schițează portretele s-condușă de un impuls mai sever sau mai indulgent. Astfel a văzut ochiul autorului. Aceste texte, pușe înaltă, li se poate măsura mai bine astăzi gradul de incomoditate, perceptibil de altfel și atunci: unele au declanșat reacții de adversitate firești ale instituțiilor vizate ("Academia României, nu Academia RSR"), altele au creat dispute fierbinți ("Dreptul la replică în revista "22", "Istorie, destine", "Evenimentul zilei"; un ziar bulevardier", "Funcționare magică"), altele au răspuns unor dispute ("O carte și câteva întrebări"). Acum, cînd temperatura momentului a coborît, te poți chiar întreba: de ce? Textele lui Gabriel Andreescu sînt argumentate, cu o dorință evidentă de a realiza o analiză echidistantă. Pe scurt, astăzi sînt convingătoare. Înseamnă că istoria apropiată, alcătuită dintr-o țesătură pulsantă și schimbătoare, a arătat că în cartea lui Gabriel Andreescu? Înseamnă că a arătat și așa. Privirile noastre recompun realitatea clipă de clipă, și acesta este un mod prin care realitatea ne aparține.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

După "Obiecte-scriituri", expoziția personală (aprilie-mai) de la Central Cultural Român din Paris, Ion Bitzan și-a vernisat, pe 27 mai, o nouă expoziție cu titlul "Cintărea Cîntărilor/Cabinetul", la Galeria Hotbath din Bath, Anglia, dovădind o energie și o vitalitate de care mulți artiști tineri nu sînt în stare.

"Ion Bitzan are calitatea de a conferi obiectelor sale un anonim care pare a fi cel al Istoriei înglobatoare, impregnîndu-le de un fantastic visător și totodată concret. Pe de altă parte, există o bucurie a artizanului pentru manufactură, pentru munca mîinilor sale și în același timp o plăcere pentru ironie, pentru o practică insinuantă a absurdului." (Carmen Popescu)

"Arta lui Ion Bitzan traversează sexualitatea, politica și religia care se unifică în anatomia cărților. (...) Atelierul său a fost "universul" în care și-a susținut inspirația, aluzivul și profundul mister care este conținut în și comunicat de ARTA sa. Pentru jumătate de secol, în niște condiții inimaginabile în Vest, Ion Bitzan, un artist al experiențelor (fiele și al rurelor abilități, a rămas plin de bucurie și dorință." (Kristine Stiles)

Bilanț provizoriu

Mersul istoriei se accelerează vizibil. Ceea ce era considerat "actualitate" devine rapid "istoric" - și, ca dovadă, încep să apară mărturiile asupra celor patru ani și jumătate scurși de la Revoluție. Articole publicate de-a lungul a numai patru ani, articole ce nu făceau altceva decât să comenteze spontan, dintr-o răsuflare, fapte petrecute în jurul nostru, devin capitol de istorie contemporană. Cartea lui Gabriel Andreescu *Patru ani de Revoluție* (Litera, 1994) îndeplinește remarcabil această funcție plându-se în domeniul unui gen inedit: al articolului dictat de împrejurări și devenit, fără voia lui, mărturie.

După cartea de pionierat a lui Nicolae Manolescu, după cea de atitudine simptomatice pentru un poet a Ilenei Mălănciuciu (*Crimă și moralitate*) și după eseul lui Octavian Paler (*Don Quijote în Est*), înregistrăm cel de al patrulea volum, reflexiv și anticomunist, asupra perioadei pe care o traversăm; nu aparține unui scriitor propriu-zis, dar posedă virtuțile notației continue și ale lucidității pe parcursul unui timp istoric dificil.

Personalitatea autorului își pune de la început amprenta și stărneste interesul public. Gabriel Andreescu este unul dintre puținii disidenți români autentici, una dintre acele rarități care a îndrăznit să spună nu puteri absolute de până în decembrie 1989. S-ar putea crede că suportul biografic nu-i deosebit pentru a scrie o bună carte de politică socială; ce-i drept, el nu este suficient, dar necesar rămâne în orice caz autoritatea morală a celui ce face afirmații tranșante decide însăși semnificația afirmațiilor.

Cuprinzând mai ales articole publicate în revista "22", cartea lui Gabriel Andreescu stărneste un interes constant; deși scrie sub febra evenimentului, articolele prezintă mai mult decât un interes imediat. Prin ce? Descoperim că autorul posedă interes jurnalistic, uneori talent propriu-zis literar, pentru un om al disciplinelor exacte, pentru un matematician, surpriza va fi plăcută. Gabriel Andreescu își manifestă și sub alte forme interesul pentru arta literară - mă refer la studiile publicate în 1981, în reviste lingvistice de specialitate, despre stilul lui Bacovia și al lui Blaga - dar, de data aceasta, e vorba de ceva mai mult: de capacitatea autorului de a sintetiza memorabil o situație, definind-o pregnant și concis. De arta lui de jurnalist, până la urmă.

Gabriel Andreescu înregistrează faptele istoriei noastre recente; manifestațiile anticomuniste din ianuarie 1990; mineriadele; Piața Universității și ocurile ei; înființarea Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice; dificultățile economice crescînde. În fața tuturor acestor evenimente, surprinzătoare, de aparente haotice, viziunea comentatorului se bazează pe câteva principii ferme. Avem în fața noastră un liberal convins, în sensul actual al termenului, un partizan al societății civile românești, un militant pentru europenizarea României. Prin reflex legitim, un adversar al naționalismului de factură comunistă, al legionarismului roșu. Etichetele de "dreapta" și "stînga" au ajuns inoperante în Europa de Est, observă Gabriel Andreescu, citindu-l pe Raymond Aron, deoarece ele descriu o realitate depășită.

Pe aceste câteva idei de bun-simț, aplicate de o minte lucidă, se articulează discursul politic al matematicianului disident, devenit - fără voia lui - personalitate politică. În aproape toate articolele, doctrinare sau conjuncturale, reînținem aceeași argumentare de bază. Autorul nu și-a descoperit doctrina doar după Revoluție: încă din vremea cînd făcea, izolat și ostracizat, disidență politică față de regimul Ceaușescu, el posedă o viziune politică modernă și coerentă, cărerea l-a rămas fidel. De altfel, atașamentul său față de Grupul pentru Dialog Social, lupta pentru susținerea lui fac parte din aceeași tactică nedeținută.

Jurnalistul apare acolo unde l-am fi așteptat mai puțin, și anume în portrete. Unele mi se par remarcabile. Sintetizînd într-o formulă specifică și statura personajului. Alături de Petre Roman, Dan Ioșif, Gelu Voican-Voiculescu, Mihai Drăgănescu etc., apar și personalitățile atașate ale lui Mihai Șora, Ion Caramitru ori Andrei Pleșu. În toate, literatul convertit găsește o cheie sigură pentru descifrare. Episodicul Dan Ioșif ar fi "un Robespierre", acad. Mihai Drăgănescu reprezintă "diletantismul grandilocvent și emfatic"; bizarul Gelu Voican: "Cureauna lată, barbișonul, întrega lui ținută descrie perfect portretul unui revoluționar romantic. Îmi amintesc de Fidel Castro"; Petre Roman "a dovedit astfel de labilitate, încît va fi capabil să părăsească orice cauză și să își asume orice joc, inclusiv jocul cel bun"; Marian Munteanu "este expresia unui orgoliu patologic și a unei frustrări viscerale; istoria a mai cunoscut cazuri de semidocti capabili să se transforme în fața mulțimilor și să le tulbure".

E interesant să observăm că acest autentic disident, această persoană ce a simțit coeziunea pe propria-i piele, nu e nici pe departe un resentimentar. Are oroare de fanatism și de impozitură, nu condamnă aprioric pe nimeni. Polemizează discret cu Virgil Ierunca, atunci cînd e vorba de mari cărturari ce au făcut pactul cu diavolul (G. Călinescu, Tudor Arghezi) și se ferește de orice exclusivism. Europa și educația europeană nu sînt la el vagi aspirații, ci dominante ale educației. De aici, fondul de speranță al cărții sale.

Acest opozant al regimului comunist a avut discreția de a nu insista asupra suferințelor sale dinainte de 1990. Doar cîteva pagini ale cărții, primele, ridică puțin vălul deasupra unei realități sordide și sufocante, pe care autorul a traversat-o cu demnitate. Laconismul și pondezarea acestor notații caracterizează, mai bine decît orice discurs recriminatoriu, alura morală a intelectualului veritabil.

MIHAI ZAMFIR

Patru ani cu Gabriel Andreescu

Turbionul Revoluției ne-a schimbat nu doar viața, uneori pînă în cele mai mărunte, statornice așezări ale ei, dar ne-a pus pe mulți dintre noi în legătură cu persoane puțin sau deloc cunoscute, iar uneori ne-a făcut să ne apropiem de oameni de care, din diverse motive, ne ținuserăm departe. Înainte de 1989 trăiam - și ca mine stîtea - într-un cerc de prieteni strict delimitat: era o formă de protecție, un lagăr ferit. După, totul a explodat, am înființat sau am fost cooptați în societăți, asociații și partide, am putut alături de noi oameni față de care avuseserăm rezerve, oameni insuficient "testați", figuri brusc apărute din neantul anonimului sau figuri importante ale vieții politice naționale. Sîta celor patru ani de Revoluție a tot cerșit: zecile, sutele de cunoștințe și prietenii pe care le-am legat în condițiile violente și nesigurantei de după 1989 s-au dovedit în bună măsură o sursă de decepții, nu numai politice, dar și umane. Patru ani ca aceștia nu potut fi testul cel mai sigur pentru fiecare dintre noi și pentru toți luați împreună. Mulți l-au picat, cîteodată chiar dintre cei ce altădată se arătașeră a fi cei mai tari - disidenții. Cîțiva, însă, au rămas. Între ei, Gabriel Andreescu.

Luată de evenimente, s-ar putea să uităm și ca a fost și unde am fost noi atunci. Culegerea de articole apărute în 22, *România liberă*, *Alianța Civică*, adunate de Gabriel Andreescu sub titlul *Patru ani de Revoluție* reprezintă un test extraordinar. Cartea aceasta explică de ce anume Gabriel Andreescu a rămas între puținii care au știut să-și păstreze verticalitatea, rațiunea și onoarea. Nu l-au corupt nici funcțiile, nici carece donații venite de ici sau de colo, nici vile de prin Primăverii, nici propria lui celebritate și nici măcar neverosimila lui puritate morală (teribilă capcană!). Dacă aș avea dreptul și nebunia necesară, aș putea înfrunța scandalul și l-aș compara pe Gabriel Andreescu cu trei sau patru nume la fel de sonore ca al său din grupul disidenților. S-ar înțelege atunci poate mai bine de ce e rămas un excepție; s-ar înțelege de ce și cei mai aspri dintre judecătorii vieții publice nu l-au putut bănui de motivații obscure: vanitate, ambiție, perfidie și tot ceea ce atunci cînd devenim persoane publice vine de la sine sau ne e atribuit, doar în parte justificat. Dar dacă mie nu mi se cade s-o fac, o face Gabriel Andreescu însuși, cit se poate de la locul lui, în articolul final,

Drumul egal de după Revoluție, unde consemnează întîlnirea din 29 ianuarie 1990 a șase sau șapte membri ai Grupului pentru Dialog Social cu Ion Iliescu. Se adunaseră îngrijorați de turnura periculoasă pe care o luaseră lucrurile. Cu o ascuțime de scriitor, pe care am regăsit-o în mai multe din articolele sale, Gabriel Andreescu înregistrează pozițiile celor împreună cu care venise (Ana Blandiana, Mariana Celac, Andrei Pleșu, Dan Petrescu, Ascanio Damian, Radu Filipescu, Ion Caramitru) ca și a celor cu care purta discuții (Ion Iliescu, Petre Roman și Silviu Brucan). Scena aceea apune ce trebuie despre fiecare și nici unul dintre cei de atunci nu a dezmințit de atunci ce Gabriel Andreescu fotografiază într-o simplă pagină.

Regăsim în această culegere cîteva articole pe care mi le amintesc bine, fiindcă la vremea lor atarac, cu acea franchețe specifică, probleme din cale afară de delicate, tocmai de aceea de obicei evitate. Așa e, de pildă, Etnocentrismul, o inconsecvență, replică la o luare de poziție agresivă a lui Victor Neumann, iritat de lista de ideologi evrei ai comunismului publicată în 22. Am regăsit însă și lucruri pe care puțin le cunosc și pe care nu mi amintesc să le mai fi citit în presa noastră. Mă opresc doar la observația că imediat după alegerile din septembrie 1992 "și CDR, refuzînd guvernul Mihai Boțez, a mizat, la rîndul ei, pe efectele politice ale mizeriei și disperării". Adaug că nu numai "refuzînd guvernul Mihai Boțez" CDR a mizat pe aceste efecte, ci și prin însuși modul în care s-a făcut împărțirea puterii, prin negocieri între PDSR (pe atunci FDSN) și CDR, s-a mizat la fel. Mai adaug că această strategie, greșită complet, după părerea mea, nu a înecat să fie aplicată. Ar fi fost însă preferabil să nu se spună, totuși, că responsabil de această strategie e CDR în totalitatea ei: responsabili sînt PNȚCD și cei care li urmează în cadrul CDR. Aici și în alte două sau trei locuri Gabriel Andreescu păstrează o discreție pe care pot s-o înțeleg.

Aș mai fi avut unele obiecții legate de un subiect însă prea vechi și prea discutat (desemnarea candidatului Convenției pentru prezidențiale) pentru ca să polemizez acum cu Gabriel Andreescu și să umbresc impresia de bucurie pe care mi-a lăsat-o cartea sa.

VASILE POPOVICI

AGENDĂ CULTURALĂ / AGENDĂ CULTURALĂ / AGENDĂ CULTURALĂ

MIERCURI 8 IUNIE

- Institutul Goethe, ora 19.00: concert de muzică de cameră cu soprana Mi Soon Choi (lieduri de Schubert și Wolf pe texte de Goethe)
- Centrul Cultural Maghiar, ora 18.00: prezentare de filme video pe tema "Sentimentul Picasso" și expoziție de caricaturi și varii surprize "Picasso, omnia, Bricasso"

JOI 9 IUNIE

- Casa Vernescu, ora 18.00: deschiderea Galeriilor de Artă "România literară"
- Ateneul Român, ora 19.00: Orchestra simfonică dirijată de Lawrence Foster (SUA), la pian Dan Grigore (Mendelssohn-Bartholdy, Enescu)
- Institutul Goethe, ora 18.00: filmul "Cercul deasupra Berlinului" (1986) de Wim Wenders
- Galeria Eta 3/4 Teatrul Național, ora 9.00 cu specialiști și ora 12.00 cu publicul: deschiderea Tîrgului de Carte București, ediția a II-a

VINERI 10 IUNIE

- Sala Radio, ora 19.00: Corul și orchestra Radio, dirijor Ioșif Conta, soliști Adriana Croitoru și Ion Tibroa ("Requiemul german" de Brahms)
- Stadionul Dinamo II, ora 18.00: deschiderea festivalului Skip Rock '94 ("Quartz", "Compact", "Mystic Game", "Conexiuni", "Saxon")
- Centrul Cultural Maghiar, ora 18.00: "MAEN", expoziție de sculptură și happening Romeo Moldovan

SÎMBĂTĂ 11 IUNIE

- Muzeul Național de Artă, ora 11.00: videoteca de artă: "Splendoarea frescelor sfinte" - mănăstirile Moldovei de Nord
- Ateneul Român, ora 19.00: recital de pian Ioșif Ion Pranner (Mozart, Ince, Brahms)
- Stadionul Dinamo II, ora 18.00: festivalul Skip Rock '94 ("Paradise Lost", "Iris")
- Terasa Teatrului Național, ora 16.00: coloquiul "Ostmodern... postmodern?" cu ocazia Tîrgului de Carte din București

DUMINICĂ 12 IUNIE

- Ateneul Român, ora 12.00: concertul absolvenților Liceului "George Enescu", acompaniat de orchestra liceului; ora 19.00: seară de sonate, la vioară Kaori Sugihara (Japonia), la pian Sanda Luca-Zodieru (Beethoven, Ravel, Prokofiev)
- Stadionul Dinamo II, ora 18.00: festivalul Skip Rock '94 ("Jethro Tull", "Direcția 57", Ioan Pascu, "Holograf")

MARTI 14 IUNIE

- Muzeul Național de Artă, ora 18.00: seară de muzică vocală Iolanda Constantinescu, Mihai Almavenus Mateescu, Mircea-Eugen Nicolescu, Krimhilda Cristescu (Gounod, Puccini, Verdi, Debussy, Leoncavallo, Strauss etc.)
- Institutul Goethe, ora 18.00: filmul "Însemnări despre haine și orașe" (1988) de Wim Wenders

Rubrică realizată de DOMNICA MACRI

Si a venit Ziua Z... Dacă Ziua Z eșua, în loc de Hiroshima ne-am aminti de Berlin

Cît de importantă era Operațiunea "Overlord"? Dacă ar fi eșuat, harta Europei ar fi arătat cu totul altfel astăzi. Organizarea unei alte tentative ar fi luat cel puțin un an. Și în timp ce Armada și-ar fi adunat forțele decimate, Hitler ar fi avut timp să-și ducă la bun sfârșit Zidul Atlanticului, să trimită o ploaie de proiectile V-1 și V-2 asupra Londrei și să termine aplicarea Soluției Finale. Într-un timp, Armata Roșie a lui Stalin ar fi înaintat spre Vest - cu timpul, poate, ar fi străbătut chiar Germania și, cine știe, poate că azi Cortina de Fier ar fi fost la Rin.

Statele Unite și Marea Britanie au căzut de acord, în secret, ca în iunie 1944 să invadeze Franța prin Canalul Mincii. Aceasta a fost cel mai important - și mai bine păstrat - secret de război. Invasia era condusă de generalul american Dwight D. Eisenhower, care a devenit comandantul suprem al Forțelor Aliate din Europa de Vest. Aliații intenționau, în același timp, să mențină o maximă presiune asupra Italiei și să invadeze sudul Franței.

Asta s-ar fi întimplat dacă Aliații din Vest nu ar fi folosit primii arme nucleare. Dacă Ziua Z ar fi eșuat, atunci, în august 1945, americanii ar fi aruncat bomba atomică asupra Germaniei. Și astăzi, în loc de Hiroshima și Nagasaki ne-am aminti de Berlin și Frankfurt. Amintindu-și de sacrificiile enorme ale primului război mondial, Churchill avea înviorare unei mării înșingate și a plajelor pline cu trupurile tinerilor americani și englezi. Americanii aveau ceva mai multă încredere, dar, în particular, și multe temeri.

Atacatorii aveau nevoie de lună plină

"Nu ne putem permite să dăm greș" a spus generalul Dwight Eisenhower, comandantul Forțelor Aliate. El adunase o uriașă forță de invazie: 155.000 trupe, peste 5.000 vase și bănci și 12.000 avioane. Dar, la sfârșit, totul a depins de o schimbare a vremii. Atacatorii aveau nevoie de o lună plină pentru trupele parăzitate și de un flux scăzut în zori care să facă plaja accesibilă. Dar prima zi la care s-au gîndit, 5 iunie, a fost caracterizată printr-o furtună puternică. Meteorologii au prezis o scurtă ameliorare pentru 6 iunie. "OK", a zis Ike, "hai să pornim".

Aproape nimic nu a mers cum trebuia. Norii și furtunile anti-aeronaive au făcut ca parașutii să nu fie lansați la locul stabilit, iar infanteria mobilă a ancorat la cîteva mile distanță de țintă. În ultimul moment, nemții au mutat o divizie de mare clasă pe poziții la Omaha Beach, iar la Utah Beach trupele au fost lăsate într-un loc greșit. Bombardierile și-au trimis încărcătura prea mult în interiorul continentului, iar trupele, care se așteptau să găsească pe plajă gropi de mine pentru protecție, n-au găsit nimic. La Omaha au constat că fiecare centimetru de plajă era în bătaia mitralierelor germane. Mai mult, apele furioase ale mării duseseră la pietre sute de soldați. Toată artileria s-a scufundat și la fel 27 din cele 32 de tancuri plătitoare. Soldații li se dăduseră pîlule împotriva râului de mare, dar efectul lor a fost somolența. Mult erau așa de speriați încît își pierduseră cumpătul. Transmițătoarele ude nu mai funcționau, iar ordinele nu se auzeau din cauza bombardamentelor. Cînd vasele au ajuns la sol și s-au deschis trapele, soldații s-au trezit în apă pînă la brîu și au fost întinși cu fecuri de mitralieră. Mult au murit înainte de a-și părăsi ambarcațiunile.

Pe plaja asta sînt morții și cei care nu vor muri

Dacă debarcarea de la Utah Beach a mers mult mai bine, Omaha a fost o catastrofă. Timp de mai multe ore, în loc să înainteze cu repeziune și hotărîre, conform programului, soldații zăceau pe plajă paralizați de surpriză și oroare, în timp ce artileria germană li lovea din plin. Multă plîngeau și își chemau mamele. În zece minute, 197 din cei 205 militari erau uciși. Iar din cauză că radiourile nu funcționau, ei nu au putut anunța vasele să oprească trimiterea în țărîm a următoarelor valuri de soldați.

La apropierea de sol, vasele au fost luate de un curent puternic și duse în puncte greșite. Luptîndu-se cu valurile, primele echipe de asalt au intrat din plin în focul germanilor și au pierit în proporție de 50%. Mulți americani au murit fără să tragă nici măcar un foc. Omaha Beach a fost un cosmar. După ore de oroare încremenită,

ce i-a făcut oare pe soldați să se miște de pe acea plajă ucigătoare? Un ofițer, sîtul de mîncă, s-a ridicat și a strigat: "Pe plaja asta sînt două feluri de oameni: morții și cei care nu vor muri". A fost de ajuns. Blestemul s-a rupt și în următoarele 24 de ore 175.000 de oameni și 50.000 de vehicule au venit la țărîm.

După agonia nopții în care s-a hotărît să dea semnalul de începere a operațiunii, generalul Eisenhower a scris pe o bucată de hîrtie o scurtă declarație pe care să o citească în cazul în care Ziua Z s-ar fi dovedit un eșec: "Debarcarea noastră (...) nu a adus rezultate satisfăcătoare și am retras trupele (...). Dacă cineva se face vinovat de acest lucru, acela sînt numai eu". Trupele li respectau și, cu toată teama care le domina, au executat ordinele. Era un gentleman și trăia după un cod nobil: cînd reușești, pune-o pe seama celorlalți; cînd ratezi, ia-ți întregă vină asupra ta.

După o bătălie în Normandia, nemții zăceau morți în număr atît de impresionant pe plajă, încît piloții din avioanele de observație ale artileriei ușoare care zburau pe deasupra puteau simți mirosul cadavrelor.

În SUA

După război, comandanții forțelor NATO aliate împotriva Uniunii Sovietice erau, aproape toți, veterani ai Zilei Z și ai bătăliei pentru Europa. Pînă la căderea Zidului din Berlin, NATO s-a apărut prin amenințarea folosirii armelor nucleare pentru simplul motiv că nimeni nu dorea să mai trăiască o Zi Z.

Întreaga țară știa că pe 6 iunie ceva îndrăzneț, ceva ce ar putea eșua va avea loc. La New York, mari magazine au fost închise toată ziua, meciurile de baseball și cursurile de cai au fost amîinate, iar într-un șantier naval din Brooklyn lucrătorii au ingenucheat pe punțile vaselor și s-au rugat. În toată America băteau clopotele și aveau loc slujbe.

Trupe întregi de tineri care nu mai participaseră la lupte erau în așteptare. Un colonel, ateu convins, își îndeamnă oamenii să se roage împreună cu el. Un parașutist, instalat în avionul său pentru marea călătorie, se roagă continuu și-i promite Sfintei Fecioare că nu va mai încăleca niciodată cen de a-6-a poruncă. Altul se roagă: "Doamne, te rog, nu mă lăsa să ucid pe nimeni și nici nu lăsa să fiu eu omorît. Cred că sînt prea tînr pentru asta". Erau, la un loc, lași, fricoși și eroi. În Anglia, Inchisorile erau pline de soldați care refuzau să plece. Sinuciderile și rănile provocate cu bună-știință erau o adevărată problemă. Un soldat a încercat să se auto-îmboînăvească mîncînd un sandwich cu tutun.

Germanii fortificau de mai mulți ani coasta franceză. Construiseră blocuri uriașe din beton, pentru a adăposti sute de mitraliere de mare calibru, și săpaseră tranșee și ascunzătorii pentru tancuri. Așezaseră nenumărate obstacole pentru a împiedica ancorarea vaselor, au acoperit mile întregi cu sîrmă ghîmpată și au plantat 4 milioane de mine. De vreme ce nemții nu puteau fi atacați la flancuri, trebuia să fie luși prin surprindere printr-o metodă modernă, verticală de învăluire. De aceea au fost parașutați, cu o noapte înainte, 13.000 de militari. Misiunea lor era să aterizeze în spatele nemților, urmînd să primească sprijin de la sol din partea a sute de bombardiere grele care-și trimiteau încărcătura direct pe plajă; 6 vase de război, 20 de crucișătoare și 68 de distrugătoare țineau aceeași plajă sub focul gloanțelor. Totul era gîndit cu grijă și operațiunea trebuia să reușească.

Mareșalul Erwin Rommel, comandant german, era de părere că aliații trebuiau oprîți la marginea apei. A bătut o rețea întinsă de tranșee, mine de teren și alte obstacole cunoscute sub numele de "asparagusul lui Rommel". Cu toate acestea, germanii au fost luși prin surprindere. Hitler se aștepta la un atac prin Calais, acolo unde Canalul Mincii este mai îngust; a dormit liniștit în timpul debarcării în Normandia și apoi a refuzat să trimită întăriri. Rommel era în Germania, pentru a sărbători ziua de naștere a soției sale.

Ora H din Ziua Z. Fiecare dintre cei 370.000 de soldați și marinari aflați la bordul celor 5.300 de vase ale aliaților, care se îndreptau spre plaja Normandiei în dimineața zilei de 6 iunie 1944, porta cu sine a foaie de hîrtie, "ordinul zilei", semnat de comandantul forțelor aliate, Dwight Eisenhower: erau îmbarcați cu toții, spunea el, pentru "Marea Cruciadă". Churchill a definit Ziua Z ca "cea mai grea și mai complicată operațiune care a avut loc vreodată".

Dacă Ziua Z eșua, singurul vinovat ar fi fost Eisenhower

Ar fi neapăs de romantic să crezi că vitejia a fost cea care a dus la succes, căci tinerii neîncrecați și suferind de rău de mare, care aruncau o ploaie de gloanțe asupra plajei Normandiei, pe o distanță de 59 de mile, nu erau lipsiți de curaj. Dar în realitate Ziua Z a fost cîștigată undeva departe de plajele Normandiei, de forțe mai numeroase.

Factorii decisivi

Răzbi: Dacă Armata Roșie nu ar fi "înghițit" literalmente Wehrmachtul, cea mai lungă zi ar fi fost și mai lungă. Aliații au ținut piept la 56 de divizii germane desfășurate în Rusia. Hitler avea 157. La două săptămîni după Operațiunea "Overlord", Stalin a lansat o ofensivă care a roșus, în importanță, Ziua Z. În 10 zile, 130 de divizii rusești au distrus trei armate germane întregi, omorînd, rîndind sau capturînd 350.000 de persoane.

Hitler: Führer-ul era obsedat de înfrîngerea bolșevismului și nu a sesizat niciodată pericolul unui al doilea front. El a respins sfaturile generalilor săi importanți, Rundstedt și Rommel, de a-i distruge pe aliați consolidînd în Est și mutînd diviziile în Franța. Nu a vrut nici să rezolve disputa dintre ei referitoare la amplasarea tancurilor pe care le aveau acolo. Decizia lui Hitler a fost fatală.

Decepiți: Nimeni nu fost întîrziat de cea mai reușită operațiune de contrainformații din istorie. Aliații au înființat două false armate conduse de generalul George S. Patton, pentru a face comandamentul german să creadă că traversau Canalul în apropiere de Germania, la Calais. Contrainformațiile britanice aveau sub control toți spionii germani din Anglia și aveau grijă ca aceștia să transmită rapoarte false despre Patton.

"Mi-am întors capul într-o parte și m-am trezit năs în năs cu un locotenent cu care jucasem poker seara trecută. M-a întrebat dacă știam ce vede. I-am răspuns că nu, și-l spun eu ce vede", a șoptit el. "O văd pe mamele-meu pe veranda casei, futurînd pîlta mea de asigurări".

Hitler a insistat ca trupele lui să lupte pînă la ultimul om; nu aveau voie să se retragă și să se regrupeze.

Traducere și adaptare după "Newsweek" de
ADRIANA TUDOR

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4120253230, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franci francezi în contul 4120253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.			

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Gabriela Adameșteanu (redactor-sef), Rodica Palade (redactor-sef adjunct), Andrei Cornea (redactor-sef adjunct), Ilie Serbănescu (publicist comentator), Dan Perjovschi (director artistic), Oana Armeanu (actualitate socială), Horatiu Pepine, Marian Chiriac, Raluca Stroe-Brumariu (actualitate politică), Florina Popa (sef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (corector), Gina Marin (fotoreporter, secretar), Mircea Ionescu (sef serviciu difuzare), Mihnea Chiușia, Ioan Condor, Vlad Vieru (difuzare), Flori Sava (publicitate), Rubrici permanente: Tia Serbănescu (comentariu politic), H.-R. Patapievici (eseu). Correspondenți interni: Ion Mușlea (Cluj), Daniel Vighi (Timișoara). Correspondenți externi: Adrian Niculescu (Milano), William Totok (Berlin), Ion Miron Damian (Paris). Responsabil de număr: Gabriela Adameșteanu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"TIPOREX" SA
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare
computerizată
Adrian Bălgău
Alexandru Ciop
Revista "22"